

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Minun kuvani

Valokuvaus sosiaalisen vahvistamisen välineenä Helsingin Diakonissalaitoksen Lastenkaaren Tyttöjenkaarella

Markus Karvinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Markus Kristian Karvinen	Sivumäärä 47 ja 3 liitesivua
Työn nimi ”Minun kuvani” Valokuva sosiaalisen vahvistamisen välineenä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Heini Kapanen ja Sanna Pylkkänen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Helsingin Diakonissalaitos, Juha-Pekka Strömberg	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön aiheena on kuinka valokuva voi toimia sosiaalisen vahvistamisen välineenä. Opinnäytetyön tavoitteena on vastata kysymykseen: ”Kuinka valokuvaus voi vahvistaa yksilön vahvuutta ryhmässä, sosiaalisia suhteita ja itsetuntoa”?</p> <p>Keskeisinä käsitteinä ovat voimauttava valokuvaus, mediakasvatus ja sosiaalinen vahvistaminen. Opinnäytetyöni kehittämisote on toimintatutkimuksellinen.</p> <p>Opinnäytetyön tilaaja on Helsingin Diakonissalaitos. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutui valokuvausprojektina Helsingin Diakonissalaitoksen Lapsi- ja perhetyön yksikössä Lastenkaari ja sen Tyttöjenkaareissa helmi-toukokuun aikana 2015. Toimipaikka sijaitsee Itä-Helsingin Kontulassa. Tyttöjenkaari toimii kerran viikossa kerhotoimintona 3.-5 luokkalaisille tytöille. Kehittämisprosessiin osallistui neljätoista tyttöä, jotka olivat 9-14vuotiaita.</p> <p>Tavoitteena oli saada valokuvauksesta menetelmä joka vahvistaa yksilön vahvuutta ryhmässä, itsetuntoa sekä vahvistaa kaverisuhteita. Keskeisimpänä menetelmänä on valokuvausprojektin prosessikuvaus, havainnointi ja tyttöjen yksilöhaastattelut jotka nauhoitettiin, litteroitiin ja analysoitiin laadullisen tutkimuksen analyysillä.</p> <p>Kehittämisprosessin toiminnallinen osuus jakautuu kolmeen osa-alueeseen: suunnittelu, toteutus ja minun kuvani, oman kuvan valintaan liittyvä prosessi. Osallistujat valitsivat heistä otetuista valokuvista itselleen tärkeän ”Minun kuvani”. Heidän valitsemansa kuva on pohjana yksilöhaastattelulle. Yksilöteema haastatteluun osallistui kahdeksan tyttöä.</p> <p>Kehittämisprosessin aikana tekemäni havainnot toimivat myös tutkimusaineistona. Opinnäytetyössä on mukana tyttöjen henkilökohtaisia kommentteja koko kehittämisprosessin ajalta. Tyttöjen kanssa prosessin aikana käytävien keskustelujen aihe oli mediakasvatuksellinen, valokuvien merkitys media käytäytymisessä..</p> <p>Kehittämisprosessi aikana tekemäni havainnot ja haastattelut ja nuorten kommentit tukivat tulosta että valokuvalla oli vahvasti itsetuntoa ja kaverisuhteita vahvistava vaikutus. Kehittämisprosessi on myös mahdollista jalkauttaa erilaisten ryhmien ja asiakkaiden toimintamalliksi.</p>	
Asiasanat voimauttava valokuvaus, sosiaalinen vahvistaminen, mediakasvatus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Markus Kristian Karvinen	Number of Pages 47
Title "My picture" a photograph as a social reinforcement	
Supervisor(s) Heini Kapanen and Sanna Pylkkänen	
Subscriber and/or Mentor Helsinki Deaconess Institute, Juha-Pekka Strömberg	
Abstract <p>The theme of this thesis is how photography can function as a tool for social reinforcement. This thesis aims to answer the following question: How can photography reinforce one's strength in a group, social relations and self-esteem?</p> <p>Key themes include empowering photography, media education and social reinforcement. This thesis uses action-based methods for research.</p> <p>The thesis has been ordered by the Helsinki Deaconess Institute. The action-based part of the thesis was realized as a photography project at the Helsinki Deaconess Institute's Lastenkaari after-school center and more specifically in its section for girls during February-May 2015. Lastenkaari is located in the area of Kontula in eastern Helsinki. The girls club Tyttöjenkaari is open once a week for girls from grades three to five. A total of fourteen girls between the ages of 9 to 14 took part in the activity.</p> <p>The aim was to use photography as a tool that reinforces one's strength in a group as well as self-esteem and strengthens friendships. The key method is process description of the photography project, observation and the individual interviews with the participating girls, which were recorded, written and analyzed using qualitative research analysis.</p> <p>The activity during the development process was realized in three phases: planning, implementation and the process during which the individual photographs were chosen. Participants choose one particular photo that means the most to them and this photo becomes "My picture". The photo they choose forms a base for the individual interviews. Eight girls participated in the individual thematic interviews.</p> <p>The observations I have made during the development process are also included as input for the research. The thesis includes personal comments from the participating girls that have been gathered during the process was media education, and the role of photographs in the media behavior.</p> <p>My observations, interviews and comments from the youth during the development process have all supported the final result that photographs do have a strong impact on the development of self-esteem and friendships. The development process will also be easy to implement as an activity model for different groups and customers.</p>	
Keywords empowering photography, media education, social reinforcement	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	6
2.1 Tavoitteet	6
2.2 Kehittämispöessi	7
3 HELSINGIN DIAKONISSALAITOKSEN LASTENKAARI	10
3.1 Tyttöjenkaari	12
4 VALOKUVAUS SOSIAALISEN VAHVISTAMISEN VÄLINEENÄ	13
4.1 Voimauttava valokuvaus	14
4.2 Mediakasvatuksellinen näkökulma	16
4.3 Sosiaalinen vahvistaminen	18
5 VALOKUVAUSPROJEKTIN TOIMINNANKUVAUS	19
5.1 Suunnittelu ja kehittämispöessin aloitus	20
5.2 Toteutus	24
5.3 "Minun kuvani" kuvan valinta	30
6 ARVIOINTIAINEISTO	32
6.1 Johtopäätöksiä ja tilaajan arvio	39
6.2 Pohdintaa	42
LÄHTEET	44
LIITTEET	48

1 JOHDANTO

”Minun kuvani” valokuvausprojekti idea sai alkunsa Lastenkaaren toimintatavasta dokumentoida toimintaamme valokuvauksen avulla. Henkilökohtaisesti koen mielenkiintoisena valokuvan ja median vaikutuksen minäkuvan kehittymiseen, itsetuntoon ja sosiaaliseen hyväksyntään ryhmässä. Nuoret käyttävät yhä enemmän päivittäin kuvagallerioita ja jakavat kuviaan netissä. Selfiet ja kuvien postailu voidaan myös nähdä muotona jossa nuori rakentaa omaa identiteettiään ja jossa nuoret ovat aktiivisina toimijoina elinympäristössä. Kuvien avulla kerrotaan omista asioista ja muodostetaan mielipiteitä. (Korhonen 2014, 14.)

Nuorten kiinnostuneisuus valokuvaan ja aiheen ajankohtaisuus sai minut valitsemaan valokuvauksen ja valokuvan välineeksi toteuttamaan kehittämistyötä. Sosiaalisen median eri sovellukset ovat nykyaikana voimakkaasti kasvava yhteydenpitoväline nuorten välillä. Pelkät valokuvat ovat jo kommunikaatioväline. Valokuva voi saada myös negatiivisia asioita aikaiseksi kaverisuhteissa. Nuoret ovat herkistyneet hakemaan hyväksyntää sosiaalisen median kentältä. Nuori haluaa olla suosittu, mutta ulkoisen hyväksynnän saamisella voi saavuttaa paremman olon vain hetkellisesti. (Pesonen 2015.)

Opinnäytetyöni on kehittämistyö Helsingin Diakonissalaitoksen Lastenkaareen. Lapsi ja perhetyön yksikkö Lastenkaari on toiminut Itä-Helsingin Kontulassa Kontulankaareessa jo 14 vuoden ajan. Lastenkaaren toiminta sisältää lasten iltapäiväkerhotoimintaa sekä iltatoimintaa 3.-5-luokkalaisille tytöille ja pojille kerran viikossa. Toiminta kerhot ovat nimeltään Tyttöjenkaari sekä Poikienkaari.

Valokuvausprojekti toteutettiin Lastenkaaren Tyttöjenkaareessa helmi – toukokuussa 2015. Tuolloin suoritin opintojeni syventävän harjoitteluosuuden omassa työpaikassani. Tarkoituksena oli saada valokuvauksesta uusi toimintamuoto ja lisätyökalu, jossa valokuvausprosessi toisi osallistujalle sosiaalista vahvuutta ryhmässä ja itsetuntoa vahvistavia kokemuksia.

Opinnäytetyöni sisältää kolmiosaisen toimintaperiaatteen. 1) Suunnittelu. 2). Valokuvausprojektin toteutus. 3) ”Minun kuvani”, kuvan valinta ja keskustelutilanne. Lopuksi haastattelin kahdeksan projektiin osallistunutta tyttöä yksilöteema haastatteluna.

Haastattelujen tulosten vahvuutena olivat nuorten voimauttavat myönteiset kommentit ja ajatukset omasta kuvastaan, kuinka he näkivät itsensä iloisena nuorena tyttönä. Vastaukset kertoivat paljon valokuvausprojektin tuomasta vahvistavasta vaikutuksesta edes hetkellisesti.

”Joskus mä oon tosi ujo ja nyt niinku mä en oo enää niinku kavereitten edessä. Vähän niinku millainen mä oikeesti oon” (Tyttö H 2015).

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyön kehittämisoite on toimintatutkimuksellinen jonka toiminnallinen osa toteutettiin valokuvausprojektina, jossa toiminta kohdistuu vuorovaikutukseen ja sosiaaliseen toimintaan. Tarkoituksena on tavoitella tietoa ja löytää käytäntöä hyödyntävä toimintatapa. Tavoitteena on valokuvausprojektin avulla vahvistaa yksilön itsetuntoa ja vahvuutta ryhmässä.

2.1 Tavoitteet

Kehittämistyön tarkoituksena on saada nuorta osallistava toimintatapa Helsingin Diakonissalaitoksen Lastenkaaren Tyttöjen- ja Poikienkaareen. Opinnäytetyöni pyrkii vastaamaan kysymykseen: ”Kuinka valokuvaukseen liittyvä prosessi voi vahvistaa yksilön vahvuutta ryhmässä, sosiaalisia suhteita ja itsetuntoa”?

Koen aiheeni ajankohtaiseksi ja tärkeäksi, lasten ja nuorten parissa yhä voimakkaampana olevan ulkonäkökeskeisyyden. Kuvalliset viestintävälineet ovat kasvaneet vauhdilla ja viestittävät nuorille tietynlaista ulkonäkömallia ja identiteettiä olla hyväksytty.

Opinnäytetyön pohjana ovat Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogin opintojen nuorisotyön suuntautumisopintojen syventävän harjoittelun aikana tehty valokuvausprojektin prosessikuvaus ja tekemäni havainnot valokuvaushetkestä. Valokuvauksen tarkoituksena on vahvistaa nuorten itsetuntoa, luovuutta, sosiaalisia suhteita, yksilön vahvuutta ryhmässä.

2.2 Kehittämispöessi

Toimintatutkimuksellisen kehittämispöessin tavoitteena oli löytää uusi työskentelyn toimintamalli Helsingin Diakonissalaitoksen Lastenkaareen. Kehittämispöessi oli kolmivaiheinen. Valokuvausprojektissa toteutuksen keskeisimmät käsitteet olivat suunnittelu, toteutus ja kuvan valintaan liittyvä pöessi.

KUVIO 1. Kolmivaiheinen kehittämispöessi

Yllä oleva kuvio 1, havainnollistaa projektin kulun. Suunnittelu osuuteen kuului projektin esittely, kuvausaikataulujen suunnittelu ja keskustelut ryhmän kanssa projektista ja sen vaiheista.

Projektin alussa tutustuttiin koko ryhmän kanssa valokuvaukseen parityöskentelynä jossa opinnäytetyön kehittämispöessissä mukana olevat tytöt kuvasivat itse. Kuvat olivat hyvin innostavia ja saivat suuren suosion. Kuvausten jälkeen käytiin heidän ottamiaan kuvia läpi yhdessä parityöskentelynä yhdessä ohjaajan kanssa. Kuvankatsomus tilanteen aikana keskustelimme valokuvista sekä valokuvien käytöstä

eri sovelluksissa. Keskustelut valokuvien katselemisen ohessa sekä kuvien valinta tilanteessa oli mediakasvatuksellinen osuus kehittämistyössäni. Tämän jälkeen tytöt saivat suunnitella ja ideoida minkälaisen kuvan he haluisivat itsestään otettavan. Osa tytöistä piirsi itsestään omakuvan ja osa kirjoitti tarkemman kuvauksen haluamastaan kuvasta. Käyn tarkemmin koko prosessin läpi luvussa 5. Valokuvausprojektin toiminnankuvaus.

Valokuvauksen ja keskustelujen aikana tein havainnointia ja kirjasin tyttöjen tuomia kommentteja valokuvista ja työskentelystä. Toiminnankuvaus osiossa käytän tyttöjen tuottamia kommentteja suorina lainauksina keskustelu ja kuvaustilanteista.

Tyttöjenkaaren toiminta-illoissa oli mukana aina kaksi ohjaajaa. Minä olin projektin vastuuvetäjä, ohjaaja, kuvaaja sekä kaikissa projektiin liittyvissä tilanteissa havainnoijana sekä haastattelijana. Kuvaukset suoritettiin suunnitellun aikataulun mukaisesti maaliskuu- toukokuuhun 2015 aikana. Olen ollut työntekijänä tämän ryhmän kanssa koko heidän toimintakauden ajan. Osaan tytöistä olin jo tuntenut kolmen vuoden ajalta kun he olivat mukana Lastenkaaren iltapäivätoiminnassa.

Kehittämisprosessi toteutettiin Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopintojen syventävänä harjoitteluna helmikuusta toukokuuhun vuonna 2015. Projekti toteutettiin Lastenkaaren Tyttöjenkaareissa joka kokoontuu kerran viikossa. Tyttöjenkaareen osallistuvat tytöt asuvat kaikki Kontulassa ja monet ovat samassa koulussa, Vesalan ala-asteella.

Valokuvaprojektiin osallistui neljätoista tyttöä. Osallistujat valitsevat heistä otetuista kuvista, heille tärkeän "Minun kuvani". Tämä heidän valitsemansa kuva on pohjana yksilöhaastatteluille, jossa tärkeänä osana on keskustelu ja vuorovaikutus ohjaajan kanssa. Kuvat valitaan henkilökohtaisesti nuoren kanssa ja tytöt saavat itse henkilökohtaisesti päättää näkevätkö muut osallistujat heidän kuviaan. Valokuvia ei käytetä harjoitteluraportissani eikä opinnäytetyössäni. Osallistujien huoltajat ovat allekirjoittaneet harjoittelun aikana toteutettavasta valokuvausprojektista lupalomakkeen (ks. Liite3).

Keskeisimpänä menetelmänä on valokuvausprojektin prosessikuvaus, havainnointi ja tyttöjen yksilöhaastattelut jotka nauhoitetaan, litteroidaan ja analysoidaan laadullisen tutkimuksen analyysillä.

Tyttöjenkaaren toiminta kausi on aina lukukausittain. Tytöt toimivat saman ryhmän ja ohjaajien kanssa noin yhdeksän kuukautta. Ryhmässä on hyvin erilaisista taustoista lähtöisin olevia tyttöjä. Oman vahvuuden ja persoonan esille tuominen ryhmässä oli tärkeä näkökulma kehittämistehtävässäni.

Tärkeänä osana opinnäytetyöni tekemiseen liittyi Helsingin Diakonissalaitoksessa toimiva eettinen toimikunta. Eettisen toimikunnan tehtävänä on arvioida ennakolta Helsingin Diakonissalaitoksen säätiössä/konsernissa tehtävät henkilöihin ja työyhteisöihin kohdistuvat tutkimukset ja antaa niistä lausunto. Eettinen toimikunta arvioi kaikki toimialaansa kuuluvat uudet tutkimus- ja hankesuunnitelmat ja niiden olennaiset muutokset. Eettiseltä toimikunnalta haetaan lausuntoa riippumatta siitä, onko tiedonhankintatapana haastattelu, kysely, havainnointi tai kirjallisten dokumenttien ja asiakas- ja potilasasiakirjojen käyttö. Diakonissalaitoksen eettinen toimikunnan lausuntohakemus prosessi oli opettava prosessi kuinka tärkeää on ottaa huomioon eettinen näkökulma sekä luvat osallistujilta sekä heidän huoltajiltaan. Kaikkien kehittämisprosessiin osallistuvien täytyy olla tietoisia mihin he ovat osallistumassa, mihin heitä havainnoidaan ja mihin heidän haastattelussa kertomia asioita tullaan käyttämään. (Helsingin Diakonissalaitos 2015.)

Hain lupaa kehittämistehtävääni koska opinnäytetyössäni haastattelin ja havainnoin Helsingin Diakonissalaitoksen Lapsi ja perhetyön asiakkaita. Eettisellä toimikunnalla oli valmiina osallistujien lupalomakkeet jossa luki että projektin aikana nuori saa keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa ilman perusteluja tai vaikutusta. Nuori osallistuu vain tähän kyseiseen tutkimukseen ja saatuja tietoja käytetään vain tähän tutkimukseen. Aineiston käsittely tapahtuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden voimassa olevien salassapitosäännösten mukaisesti.

Tyttöjen yksilöllisiä henkilötietoja ei saa tuoda esille eikä käytetä tutkimusaineiston analyysissä eikä raportoinnissa. Tutkimusaineisto säilytetään tutkijan omassa arkistossa, koodataan ja hävitetään tutkimuksen valmistuessa. Tutkimustietoja ei käytetä

muuhun kuin tähän tutkimukseen. Valmis opinnäytetyö toimitetaan Helsingin Diakonissalaitoksen Lastenkaareen sekä myös julkaistaan Diakonissalaitoksen nettisivuilla. Opinnäytetyöni sai eettiseltä toimikunnalta puoltavan lausunnon 23.4.2015, joten minun oli mahdollista jatkaa kehittämisprosessiani ja alkaa valmistella haastatteluja.

3 HELSINGIN DIAKONISSALAITOKSEN LASTENKAARI

Helsingin Diakonissalaitos on yleishyödyllinen säätiö. Se muodostaa tytäryhtiöineen yhteiskunnallisen konsernin, joka tuottaa monipuolisia sosiaali-, terveys-, ja koulutusalan palveluja. Helsingin Diakonissalaitos on vaikeiden yhteiskunnallisten ongelmien asiantuntija ja alan suunnannäyttävä, jolla on vahva sosiaalinen omatunto. Liki 150 vuoden ajan Helsingin Diakonissalaitos on ollut luomassa uusia ratkaisuja niillä yhteiskunnan alueilla, joilla ihmiset syystä tai toisesta uhkaavat jäädä palvelujen ulkopuolelle. (Helsingin Diakonissalaitos 2015).

Helsingin Diakonissalaitoksen diakoniapalvelut ovat sosiaali- ja terveyspalveluja, joiden asiakkaina on erityispalveluita tarvitsevia ihmisiä. Palvelut koostuvat asumispalveluista, päihde- ja mielenterveyspalveluista, lapsi- ja perhepalveluista, nuorten palveluista sekä kansainvälisestä diakoniasta. Kaikissa toiminnoissa palvelutuotannon rinnalle vahvistetaan myös kansalaistoimintaa. Palvelut perustuvat ihmisarvon kunnioittamiseen ja lähimmäisenrakkauteen. (Helsingin Diakonissalaitos 2014).

Lastenkaari on osa Helsingin Diakonissalaitoksen Lapsi- ja perhetyön palveluita. Lastenkaaren toiminta alkoi vuonna 2001 Helsingin Diakonissalaitoksen diakonia-projektina jonka toimintaa rahoittivat Urban II (2001 -2005), Raha-automaattiyhdistys (2002 -2005) sekä Helsingin Diakonissalaitos. Helsingin Diakonissalaitos on sosiaaliviraston kanssa yhteistyössä toteuttanut iltatoimintaa Kontulassa. Itä-Helsingin Kontulankaaren alueella on erilaisia ongelmia kuten työttömyyttä, päihteitten väärinkäyttöä, perheväkivaltaa jotka heikentävät lasten elinolosuhteita. Monet nuoret viettävät koulun jälkeistä aikaa ilman vanhempien tai muun aikuisen turvaa. Usean perheen

nuoret eivät pääse osalliseksi maksullisesta harrastustoiminnasta tai muusta virikkeellisestä toiminnasta. (Lampi 2004.)

Lastenkaaren toiminnan alkutaivalta Kontulankaassa on kuvattu erinomaisesti Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä ”Mannapuuroa ja mansikkaa -juuri oikeanlaista diakoniaa”. Opinnäytetyön teki yksikön lähiesimies Marika Aro vuonna 2007. Aro opinnäytetyö tarkasteli Lastenkaaren toimintaa ja sen merkitystä yhteisöllisyyden ja sosiaalisen pääoman näkökulmasta lasten ja nuorten kokemana. Työn päätuloksissa Lastenkaaren toiminnan sosiaalinen merkitys ja arjen arvostus tuli esiin lasten ja nuorten näkökulmien kautta. Tutkimus toteutettiin pari- ja ryhmähaastattelumenetelmällä. Lastenkaaresta on myös tehty projektiaikana kaksi raporttia: ”Lentelevät legot ja plää plää mummo takapihalla” vuonna 2004 sekä Lastenkaaren Urban II-hankkeen loppuraportti vuonna 2006. (Aro 2007)

Vuosina 2006 eteenpäin Lastenkaaren toimintaa on rahoittanut Helsingin Diakonissalaitos sekä Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Lastenkaaren toiminta perustuu matalankynnyksen periaatteeseen, joka tukee lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä vuorovaikutuksessa hänen kasvuympäristönsä kanssa. Lastenkaaren toiminta toteutetaan Opetusviraston alaisena iltapäiväkerhotoimintana sekä kohdennettuna nuorten iltatoimintana, joka on Helsingin Diakonissalaitoksen itse järjestämää toimintaa.

Lastenkaari tekee aktiivisesti alueellista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Alueella kokoontuu Vesalan tiimi johon kuuluu koulun lisäksi alueen muut iltapäivätoimijat sekä seurakunta ja mahdollisia muita alueellisia Lapsi ja nuorisotyön toimijoita. Yhteistyöllä pyritään kokonaisvaltaisesti tukemaan lasten ja nuorten hyvinvointia heidän omassa asuinympäristössään sekä tukemaan vanhempia heidän kasvatustyössään.

Tavoitteena on kehittää lasten ja perheiden yhteistä alueellista toimintaa ja saada perheet mukaan yhdessä alueelliseen työhön ja olla siinä aktiivisena vaikuttajana ja kehittäjänä mukana. Lastenkaaren erityispiirteenä on kyky havainnoida ja muuntautua alueen erilaisiin ja muuttuviin tarpeisiin. Yhteistyö vanhempien kanssa on ollut alusta asti Lastenkaassa tärkeä osa toimintakulttuuria. Lastenkaassa on aina vanhemmilla mahdollisuus tulla tutustumaan toimintaan. Toiminnan suunnittelussa on aina pidetty tärkeänä että tapaamme vanhempia ja he saavat tutustua toimintaan.

taamme. Säännölliset tapaamiset ovat toteutuneet niin iltapäivä kuin iltatoiminnassa-kin. Iltatoiminnassa tärkeänä yhteistyö muotona ovat säännölliset perheillat kaksi kertaa vuodessa joka lukukausi.

Lastenkaaressa työskentelee neljä kasvatus- ja sosiaalialan ammattilaista. Lastenkaaren henkilökunnasta kaksi ohjaajaa on ollut samassa työyksikössä työssä yli kymmenen vuotta. Kaksi työntekijää itseni siihen lukien on ollut Lastenkaaressa alle viisi vuotta. Työntekijöiden pitkäaikaiset työsuhteet ja kontaktit alueen perheisiin on mielestäni vahva voimavara alueelliseen työhömmme. Toimintaamme arvioidaan joka kevätlukukausi vanhemmille lähetettävien palautelomakkeiden avulla. Palautteissa on korostunut Lastenkaaren pitkäaikainen toimintakulttuuri ja sen tuoma turvallisuus.

Toimintamme suunnittelussa ja sen kehittämisessä olemme ottaneet huomioon asiakkaiden kirjoittamat palautteet ja kehittämis ehdotukset. Palautteissa on korostunut toiminnan laatu ja turvallinen toimintaympäristö. Monet Kontulankaarella asuvat perheet, lapset ja nuoret ovat olleet mukana Lastenkaaren toiminnassa neljäntoista toimintavuoden aikana. Nuoret jotka edelleen asuvat Kontulassa, käyvät aika ajoin vierailmassa Lastenkaaressa. He tulevat tapaamaan tuttuja ohjaajia, kertomassa kuumisiaan ja osa näyttämässä omia lapsiaan.

3.1 Tyttöjenkaari

Helsingin Diakonissalaitoksen Lapsi ja -perhetyön yksikön Tyttöjenkaari ja Poikienkaari ovat Helsingin Diakonissalaitoksen ja Helsingin sosiaaliviraston rahoittamaa toimintaa. Ryhmät kokoontuvat kerran viikossa. Tyttöjenkaari kokoontuu tiistai-iltaisain ja Poikienkaari torstai-iltaisain klo.17.30 -19.45 välisenä aikana. Ryhmässä on paikkoja viidelletoista osallistujalle ja kerhoon voi osallistua 3.-5 luokkalainen jonka vanhemmat ovat täyttäneet hakulomakkeen. Monet nuoret ovat jo olleet aikaisemmin Lastenkaaren iltapäiväkerhotoiminnassa mukana ja tuntevat talon sekä kerhon ohjaajat. Iltatoiminta Lastenkaaressa on matalakynnyksen kohtaamispaikka Kontulankaaren nuorille ja lapsille. Toiminnassamme rikkautena on erilaisista taustoista ja lähtökohdista tulevat nuoret. Asiakasprofiili tyttöjen- ja poikienkaaressa oli keväällä 2015 seuraavanlainen. Toiminnassamme oli nuoria joilla oli erityisopetuspäätös 13,8% las-

tensuojelu asiakkuus 10,3% sekä maahanmuuttajaperheitä 51,7% ja yksinhuoltaja perheitä 37,9%. (Karvinen 2015).

Kerhojen osallistujien määrä voi muuttua jos alueellinen tarve ja yksilöllisen nuoren tilanne niin vaatii. Syyslukukaudella 2015 alueellinen tarve korostui tarjota kerhotoimintaa kuudesluokkalaisille. Tällä hetkellä Tyttöjen ja Poikienkaressa osallistujat ovat 3.-6 luokkalaisia, 9 -14vuotiaita, lapsia/ nuoria. Opinnäytetyössäni tulen jatkossa käyttämään sanaa nuoret.

Lastenkaaren tilat ovat aikaisemmin toimineet elintarvikekaupan tiloina ennen nykyistä toimintaa. Tiloissa on kuusi eri toiminnoille ja leikeille suunniteltuja huonetta, keittiö sekä tilaa joita kaikki toiminnassa olevat nuoret ja lapset saavat käyttää. Tilat ovat suunniteltu mahdollisimman kodinomaisiksi ja viihtyisiksi eri-ikäisten asiakkaiden toimintaa varten.

4 VALOKUVAUS SOSIAALISEN VAHVISTAMISEN VÄLINEENÄ

Valokuvaus on kulkenut monta eri aikakautta. 1990-luvulla valokuvaus oli vielä analogisen teknologian aikaa ja valokuva oli itsenäinen esine. 2000-luvulla kameroiden digitalisoituminen ja ensimmäiset kamerapuhelimet vuonna 2002 monipuolistivat kuvien käytön sekä kuvallista viestintää. Suosiossa ovat nettiyhteisöt joissa miljoonat ihmiset ja ennen kaikkea nuoret kommunikoivat kuvallisesti toistensa kanssa. (Hentinen 2009, 36.)

Valokuvat ja kuvallinen maailma on hyvin vahvana osana nuoren identiteetin kehittymistä. Nuorten mediaosallistuminen ja sosiaalisen median merkitys yksilön kehittymisen kannalta osana kaveripiiriä ja yhteiskuntaa on saanut yhä suuremman merkityksen. Eri viestintävälineet kuten televisio, tietokone, kännykät ja eri sovellukset ovat tärkeitä välineitä arjessa viihtymiseen, viestintään, yhdessäoloon ja harrastuksiin. (Kotilainen & Rantala 2008, 22). Valokuvan käyttö tuli luonnollisena menetelmänä esiin tyttöjen kiinnostuksesta valokuvausprojektia kohtaan ja tämän avulla vahvistaa nuoren itsetuntoa, sosiaalisia suhteita ja yksilön vahvuutta ryhmässä.

Lastenkaaressa on dokumentoitu arjen toimintaa yli kolmen vuoden ajan valokuvakirjojen avulla. Valokuvaus on tuttu dokumentointiväline joiden avulla lapset ja nuoret ovat voineet palata arjen ja juhlan tapahtumiin valokuvakirjojen avulla. Valokuvakirjat ovat olleet myös hyvä toiminnankuvaus väline vanhemmille.

4.1 Voimauttava valokuvaus

Kehittämistyöni yksi innoittaja on ollut voimauttavan valokuvan menetelmä. Voimauttava valokuva on taide- ja sosiaalikasvattaja Miina Savolaisen kehittämä Empowering- käsitteen sisältöihin perustuva sosiaalipedagoginen menetelmä, joka on myös rekisteröity tuotemerkki. Voimautumisen käsitteellä on ehdot jotka ovat vastavuoroisuus, itsemääräämisen oikeus ja valta-asetelmien purkaminen. (Savolainen 2015.)

Voimauttavan valokuvan menetelmä on tuttu kasvatus ja hoito aloilla koko 2000-luvun ajan. Menetelmä perustuu lähtökohtaan, jossa korjaavat asiat tapahtuvat kokemuksessa toisiin ihmisiin. Ihmisen on oltava ensin jonkun silmissä arvokas, ennen kuin hän voi olla sitä itselleen. Menetelmässä korjaavaa nähdynsi tulemistä rakennetaan yhteistyössä prosessissa, joka perustuu moniäänisyyteen, ja jossa valokuvamiseen on yhdistetty myös arvostava palaute. (Savolainen 2015.)

Omassa työssäni en käytä voimauttavaa valokuvaa menetelmänä, koska en ole käynyt siihen vaadittavaa koulutusta. Olen saanut raameja omalle työlleni kuinka kohdata nuori valokuvaustilanteessa jossa hänellä on itsemääräämisen oikeus eli nuori sai itse päättää, minkälainen kuva hänestä otetaan. Kuvattavan itsemääräämisoikeus haastaa kuvaajan olla kuunnellen läsnä kuvaustilanteessa. (Anttonen 2011, 89).

Yleensä prosessi on keskeytymätön ja vastavuoroinen kun voimaantuminen vahvistuu ja myös osallistuminen lisääntyy. Luottamus omiin kykyihin voi vahvistua ja parhaassa tapauksessa ihminen rohkaistuu kehittämään toimintaympäristöään sekä vaikuttamaan omiin olosuhteisiinsa. (Heikkilä ja Heikkilä 2005, 30 -31.)

Voimautumisen keskeinen idea on se, ettei toista ihmistä voi voimauttaa. Tämä koskee myös kaikkea auttamistyötä. Toisin kuin joissakin valokuvaterapeuttisissa menetelmissä, voimauttavassa valokuvassa valokuvia ei käytetä asiakkaan arviointiin. Valokuva ei ole välineenä terapeuttinen, ainoastaan tapa, jolla sitä käytetään. Vaikka kyseessä on valokuvamenetelmä, työvälineenä voimauttavassa valokuvassa ei ole ainoastaan valokuvaus, vaan katse ja näkemisen tapa. (Savolainen 2015.)

Omassa työssäni rohkaisin nuoria kertomaan kuvistaan ja samalla miettimään hyviä asioita omasta kuvasta, arvostaen ja kuunnellen nuorta. Monet puhuivat omista kuvista arvostavasti, joka ääneen sanottuna on jo voimauttava tekijä nuorelle. Voimauttavan valokuvan menetelmää on käytetty myös perheiden ja työyhteisöjen kanssa, toimintatapojen reflektointiin ja kehittämiseen. (Savolainen 2008, 196).

Voimauttavasta valokuvauksesta tai aihetta sivuavia opinnäytetöitä on tehty lukuisia. On ollut tärkeää lukea muita töitä, jotka ovat hyvinkin vahvasti sivunneet omaa opinnäytetyötäni. Osa tutkimuksista ja opinnäytetöistä sisältävät hyvin samankaltaisuutta verrattuna omaan työhöni, joten niiden lähdeluettelot ovat hyvä avain aiheen kirjallisuuteen ja muihin tutkimuksiin.

Yksi tutustumani työ on Saarijärven seurakunnan ja Saarijärven nuorisotoimen tilaama Humanistisen ammattikorkean opinnäytetyö ”Vähän kuin enkelit ois hukassa”. Yhteisöpedagogi Anna-Maija Kuusela käsitteli tyttöjen olohuoneprojektia, jossa aiheena oli myös valokuva sosiaalisen vahvistamisen välineenä. Tässä opinnäytetyössä sosiaalisen vahvistamisen välineen näkökulmina oli sukupuolisensitiivinen tyttötyö, osallisuus ja mediakasvatus. Tutkimuksessa kerättiin tietoa valokuvan käytöstä tyttöjen identiteetin ja kasvun tukena ja vahvistajana Tyttöjen olohuoneprojektissa. Johtopäätöksenä tutkimuksessa oli että valokuva toiminnan välineenä vahvisti tyttöjen ryhmään kuuluvuutta ja itsetuntoa sekä osallisuuden tunnetta. (Kuusela 2009.)

Psykiatrian erikoislääkäri Huttusen (2009,10) mukaan valokuvaa voi käyttää itsetuntemuksen lisäämiseen, vuorovaikutussuhteiden tarkasteluun ja kehittämiseen sekä yhteisöllisyyden parantamiseen. Opinnäytetyössäni käytän nuorten itse kertomia suoria lainauksia, jotka olen kirjoittanut ylös kuvausten, kuvien katsomisen ja haastattelu-

jen aikana. Seuraava Miina Savolaisen kirjoittama lainaus kuvaa mielestäni hyvin valokuvausprojektimme ydintä.

"Entä jos katsoisit minua, aivan hiljaa, keskittyen
Näkisitkö minut arkesi seasta?
Näkisitkö sen, mitä en sano?
Näkisitkö sävyjä siitä, mitä haluan olla?
Tartu niihin, älä usko siihen, millainen luulet minun olevan."
(Savolainen 2008)

4.2 Mediakasvatuksellinen näkökulma

Medialla yleisesti tarkoitetaan joukkoviestintävälineitä kuten televisiota, lehdistöä, radiota, internet sivustoja sekä sosiaalista mediaa. Ihmiset käyttävät mediaa yhä enemmän jokapäiväisessä elämässä ja ostavat uutta mediateknologiaa. Kommunikointi tapahtuu yhä enemmän mediateknologiaa käyttäen ja erilaisten medialaitteiden kirjo kasvaa kovaa vauhtia. (Seppänen & Väliaverron 2012,10).

Omassa opinnäytetyössäni mediakasvatus tuli luonnollisena osana tutustuessamme valokuvaukseen parityöskentelynä ja heidän ottamiin valokuviiin. Valokuvista keskustelut käytiin pareittain ohjaajan kanssa. Keskustelimme netin käytöstä ja valokuvien käytöstä eri sovelluksissa. Monessa eri nettiyhteisöissä kommunikointi tapahtuu pääasiassa kuvien kautta. Facebook, Instagram ja SnapChat olivat tuttuja usealle tytölle ja osa heistä käytti niitä aktiivisesti. Keskustelimme kuvien kautta tapahtuvaa viestintää ja kuinka tärkeää on miettiä minkälaisia valokuvia jakaa itsestään sosiaalisessa mediassa. Instagram ja Snapchat perustuvat juuri valokuvien jakamiseen yhteisön kesken. Sosiaalinen media on helppo verkottumiseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Kontaktin otto verkossa on helpompaa ja siellä toimiessa voi kompensoida muuten heikkoja sosiaalisia taitoja. Mainosten ja kuvallisen maailman kauneusihanteet ovat haastavia monelle minäkuvaansa tutustuvalla nuorella. Hauras identiteetti on alttiimpi ympäristön kommentteille. (Mustonen 2012, 58 -59.)

Vuonna 2007 Mannerheimin Lastensuojeluliitto teki online-kyselyn kuvagallerioiden käytöstä. Kyselyyn osallistui 18 267 IRC-Gallerian, Kuvake.netin ja ii2.orgin käyttäjä. Osallistujat olivat 12 -18-vuotiaita. Kuvagalleriat ovat muodostuneet tärkeiksi yh-

teydenpito kanaviksi jossa ylläpidetään ja vahvistetaan jo valmiita kaverisuhteita. Negatiivisiksi ilmiöiksi kuvagallerioiden käyttäjien mielestä nousi, kuvien luvaton käyttö, seksuaaliset häiritsevät kommentit ja pilkkaaminen. (Mustonen & Peura 2007, 3.)

Mediakasvatus on jatkuvaa kehitystä ja kokeilua, teknologian muuttuessa ja lisääntyessä. Mediakasvatusta on tärkeää suunnitella ja pohtia nuorisotyön tulevaisuutta. Mediakasvatus ei ole aina suuria hankkeita vaan se voi olla myös pieniä asioita ja toimintaa nuorten kanssa. (Kotilainen 2007, 150.) Mediataitojen perustasoksi voidaan kutsua kun osaa käyttää, soveltaa, suunnitella ja arvioida sitä. Kun mediaa osaa arvioida yhteiskunnallisesti ja kaupallisesti niin silloin voidaan puhua jo kriittisistä valmiuksista. (Kotilainen 2007,146.)

Nykyaikana suuria haasteita kasvattajalla ja vanhemmilla on elää mediatulvan keskellä. Nuoret elävät uuden äärellä johon tarvittaisiin taitoja ja ohjausta. Haasteet liittyvät mediavälineisiin: tietokoneet, pelilaitteet ja kännykät. (Tuominen & Mustonen 2007, 137.) Juha Herkman(2007, 48) nostaa esiin mediakasvatuksessa tärkeät taidot arvioida ja vastaanottaa tietoa ja viihdykettä sekä kykyä yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen viestinnän avulla.

Mediakasvatuksessa on tärkeää ikätasoisesti harjoitella aikuisen seurassa turvallisen median käyttöä. Mediakasvatus tulisi olla toiminnallista ja päämääränä kriittisen medialukutaidon elinikäisen oppimisen prosessi jossa tärkeää on prosessi, vertaisoppiminen ja itse median tuottaminen. (Niinistö & Ruhala 2007, 133.) Herkmann (2007, 35) myös kertoo mediakasvatuksen kriittisestä näkökulmasta, jossa päämääränä on nostaa esiin epäkohtia ja epäoikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa ja täten lisäämään yhteiskunnallista tasa-arvoa ja solidaarisuutta.

Mediakasvatus tarkoituksena on saada lapsen ja nuoren aktiiviseksi ja myös kriittiseksi median käyttäjäksi. Tyttöjen ja Poikienkaarella käsitellään vähän netin ja sosiaalisen mediankäyttöä. Lapsen ja nuoren on tärkeää saada keskustella mediankäyttöön liittyvissä asioissa. Aikuisen rooli on olla rajojen ja sääntöjen asettajana jolloin nuori voi turvallisesti tutustua mediavälineisiin ja eri sisältöihin. (Korhonen 2010, 22.)

4.3 Sosiaalinen vahvistaminen

Nuorisolaki 2006/72 määrittelee nuorten sosiaalisen vahvistamisen:

Lain tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. (Nuorisolaki 72/2006).

Nuorisolain 2. pykälän kolmannessa momentissa todetaan sosiaalisella vahvistamisella tarkoitettavan ”nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi”. Sosiaalinen vahvistaminen tarkoittaa kyseisen lain tulokulmasta varsin kokonaisvaltaista tukemista, jonka tavoitteena on yksilön hyvinvoinnin lisääminen ja sen edistäminen. (Lundbom & Herranen 2011,6).

Uusi nuorisolaki on juuri valmisteilla ja on tavoitteena tulla voimaan vuoden 2016 alusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015). Sosiaalisen vahvistamisen osuus uudessa laissa vielä avoin ja lain toisesta pykälästä on saatavana vain luonnos.

Sosiaalisella vahvistamisella arkikielessä voidaan tarkoittaa monenlaista ennaltaehkäisevää työtä, kokonaisvaltaista elämänhallinnan tukemista. Työntekijänä kyse voi olla myös työorientaatiosta mutta myös tavoitteesta ja ammatillisesta osaamisesta eri-ikäisten ihmisten kanssa tehtävässä työssä. Tavoitteena on sosiaalinen vahvistuminen joka on kokemuksena jo voimaannuttava. (Mehtonen 2011, 13.)

Käsitteenä sosiaalinen voimaantuminen on tullut nuorisopoliittiseen käsitteistöön empowerment käsitteen liitännäisenä. Suomennoksessa käsite menetti voimaantumisen ja vallankäytön merkityksen. (Kuure 2015, 57.)

Sosiaalisella vahvistamisella arkikielessä voidaan tarkoittaa monenlaista ennaltaehkäisevää työtä, kokonaisvaltaista elämänhallinnan tukemista, joka kokemuksena on subjektiivinen ja voimauttava. Mehtonen (2011,16) toteaa myös että sosiaalinen vahvistaminen ei ole ikäsidonnaista vaan se kiinnittyy mahdollisuutena koko elämänsäkuun.

Kuure (2015, 35) nimeää sosiaalisen vahvistamisen käytännön nuorisotyössä kolme tärkeää ydintekijää, jotka ovat nuoren sosiaalinen toimintakyky ja vuorovaikutustaidot, itsetunto ja itsensä arvostaminen. Kolmas tekijä on elämänhallinta sekä osallisuus. Nämä tekijät toimivat sekä kasvatuksellisessa sekä sosiaalityöllisessä viitekehksessä.

Kohdennettu nuorisotyö sisältää sosiaalisen vahvistamisen työmuotoja. Lapsilla ja nuorilla voi olla sellainen elämäntilanne joka tarvitsee apua ja tukea. Tällöin pyritään tukea nuoren elämää kokonaisvaltaisesti ja sosiaalisen vahvistamisen näkökulma on vahvasti mukana. (Danska-Honkala & Poteri 2011, 128).

Nieminen & Santanen (2013, 33 -34) kuvaavat Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä, millaista on sosiaalinen vahvistaminen ja työntekijän rooli avoimessa nuorisotyössä. Työn tilaajana oli Jyväskylän kaupungin nuorisotoimi. Työryhmän haastattelujen yhtenä tuloksena ovat toiminnalliset menetelmät, kuten ohjaus, kahdenkeskiset ohjaukset, keskustelut, pienryhmätoiminta sekä koko ryhmätoiminta. Yleisesti pidettiin hyvänä tapana lähestyä nuoria erilaisen toiminnallisuuden kautta. Työryhmän mielestä kaikki tehtävä nuorisotyö jolla vaikutetaan positiivisesti nuoren elämään, on sosiaalista vahvistamista. Tämänkaltaiset tulokset tukevat omaa työtäni toteuttaa toiminnallista kehittämisprosessia ja tarjota nuorille uusia toimintamalleja ja sitä kautta nuoren osallistumista aktiivisena vaikuttajana toimintaan.

5 VALOKUVAUSPROJEKTIN TOIMINNANKUVAUS

Humanistisen ammattikorkeakoulun opintojakson ammatillinen toiminta ja kehittäminen nuorisotyön ympäristössä, opintojen syventävän harjoittelujakso toteutui Helsingin Diakonissalaitoksen Lastenkaarella 1.2- 30.5.2015.

5.1 Suunnittelu ja kehittämisprosessin aloitus

Joka lukukauden alussa suunnitellaan toimintaamme yhdessä nuorten kanssa. Nuoret saavat vapaasti toivoa minkälaista toimintaa he haluaisivat. Nuoret kirjoittavat toiveitaan ylös ja niiden pohjalta suunnitellaan ja aikataulutetaan toimintarunko uuteen toimintakauteen.

Helmikuun ensimmäisellä viikolla suunnitteluillassa esittelin valokuvausprojektin tytöille. Heillä oli paljon kysymyksiä projektiin liittyen. Kuka on kuvaaja? Missä kuvaukset olisivat? Saako he itse valita kuvauksiin vaatteet? Saavatko he kuvan itselleen? Kerroin samalla osallistujille että opiskelen työni ohella Humanistisessa ammattikorkeakoulussa yhteisöpedagogiksi ja valokuvausprojekti tulee olemaan osa opiskeluni harjoittelua.

Valokuvausprojekti herätti tytöissä suurta mielenkiintoa ja tytöt olivat innostuneita ideasta. Osallistuminen valokuvausprojektiin oli vapaaehtoista ja projektiin osallistuminen ei tulisi vaikuttamaan Tyttöjenkaarella olemiseen tai osallistumiseen muuhun sovittuun yhteiseen toimintaan. Ennen projektin alkua kaikille osallistujien vanhemmille lähetettiin valokuvauslupalomake. Jokaiselta osallistujalta edellytettiin että vanhemmilta oli kirjallinen lupa (ks. Liite 3).

Ensimmäisenä valokuvausprojekti-iltana 10.2.2015 toimintaan tuli mukaan neljätoista tyttöä ja heidän kaikkien vanhempien allekirjoittamat kuvausluvat oli palautettu. Kävin keskustelua ryhmän kanssa illan ohjelmasta ja valokuvausprojektin tuomista ajatuksista, työskentelystä ja aikatauluista.

Toiminta-illoissa oli aina mukana kaksi ohjaajaa. Minä olin vastuussa projektin etenemisestä ja toteutuksesta. Toisen ohjaajan vastuullinen ja tärkeä rooli oli olla kuvaustoiminnan aikana muitten tyttöjen kanssa toteuttamassa muuta toimintaa ja olla tarvittaessa tukena projektissa. Ennen projektin alkua kävin koko työtiimin kanssa läpi vastuualueet projektissa. Ennen toimintailtojen alkua kävin sen iltaisen työparin kanssa illan työnjaon ja projektin suunnitelman, jotta aikataulu pysyisi realistisena ja ilta onnistuisi suunnitelmien mukaisesti. Seuraavassa osuudessa kuvaan toimintaa,

johon on liitetty suoraan kirjatun havainnoinnin kautta suoria osallistujien tyttöjen lainauksia projektin aikana.

Ensimmäisenä oli toiminnallinen osuus jossa tytöt saivat itse toimia kuvaajina. Tytöt kuvasivat toisiaan parityöskentelynä. Tytöt saivat valita itselleen parin ja osa tytöistä halusi työskennellä kolmen ryhmässä. Jokainen pari saivat vuorollaan oman kameran valokuvausta varten. Projektissa oli käytettävänä kolme kameraa joten samalla kerralla mahdollistui kolmen ryhmän työskentely. Jokainen pari / ryhmä sai kamerankäytöstä opastuksen ja olin myös koko ajan käytettävissä kameroita koskevilla teknisisillä kysymyksillä.

Tytöt saivat kulkea Lastenkaaren tiloissa vapaasti ja kuvata toisiaan valitsemissaan paikoissa. Tytöt työskentelivät innostuneesti kameroiden kanssa. Kuvaamisen ohessa useat parit esittelivät muille jo ottamiaan valokuviaan ja säästivät haluamansa kuvat seuraavaa vaihetta varten. Kuvausten jälkeen kerroin osallistujille, että seuraavalla kerralla käydään yhdessä läpi heidän ottamia valokuvia.

Seuraavalla kerralla talviloman jälkeen 24.2.2015 kaikki osallistujat kahta tyttöä lukuun ottamatta oli paikalla. Kuvien katselu tapahtui kuvauspareittain minun kanssa. Nuorista olen tuntenut osan jo kolmen vuoden ajan joten kuvien yhdessä katselu ja keskustelu olivat luonnollista ja ilmapiiri oli luotettava. Nuoret olivat avoimia kuvailemaan ja kommentoimaan kuvia.

Muut tytöt olivat eri toiminnassa sillä aikaa toisen ohjaajan kanssa. Tytöt kertoivat että oli mukavaa kun he voivat katsoa valokuvia eikä toiset tytöt olleet häiritsemässä. He saivat nauraa omille kuvilleen ja kommentoida niitä rauhassa. Yhteinen keskittyminen kuvien katseluun tutun aikuisen läsnä ollessa antaa mahdollisuuden hänen antaa huomiota ja kannustusta lapselle, riippumatta siitä onko kysymyksessä suunniteltu kuvaus tai arjen spontaani kuvaus hetki. (Harju 2009, 231.)

Monet tyttöjen ottamista kuvista olivat lähikuvia, iloisia, hauskoja kuvia. Tytöt kertoivat suorasti mielipiteensä omista ottamista kuvista:

"Tossa mä oon läski"

"Mä oon hirvee"

"Sulla on tähti silmät" (Tytöt 2015).

Tytöt nauttivat leikkiä ja hullutella kameroilla kaverin tai kavereiden kanssa. Uuden toiminta välineen, kameran kanssa toimiminen, kaverin kanssa yhdessä tekeminen ja toisen huomioon ottaminen kuvauksen aikana oli huomattavaa ja sosiaalisesti voimauttavaa. Nuorten yhdessä kamerankäytön myötä tarjoutuu mahdollisuus tasa-arvoista ja arvostavaa toisen katsomista ja toisen nuoren katseen alaisena olemista. (Harju 2009, 233).

Prosessi oli lähtenyt liikkeelle. Tiistaina 3.3.2015 kävin osallistujien kanssa yhdessä läpi projektin etenemisaikataulua. Tytöt saivat halutessaan kirjoittaa tai piirtää ideoita omasta kuvastaan. Kävin kaikkien tyttöjen kanssa henkilökohtaisesti keskustelua siitä millaisen kuvan tytöt halusivat itsestään otettavan. Tyttöjen innokkuus valokuvamiseen kuvastaa hyvin seuraavasta kommentista:

"Hei, saadaanks me kuvata taas"? (Tytöt 2015).

Olin mukana kuvankatsomistilanteessa ja tytöt saivat kertoa jos he kokivat ohjaajan läsnäolon epämiellyttäväksi. Kaikki antoivat luvan minun olla mukana katsomassa kuvia. Kuvausten tarkoitus ei ollut itseilmaisullinen vaan hetkeä ja tilanteita tallentava. Uusien toimintatapojen ja menetelmien löytäminen ja kehittyminen on aina monen ihmisen yhteistyön tulosta. (Hentinen 2009, 40.)

Luonnollisena osana kuvien katselun lomassa, keskusteltiin valokuvien käytöstä eri sovelluksissa ja netissä. Tässä vaiheessa projektia tyttöjen kanssa käytävissä keskusteluissa toteutui mediakasvatuksellinen osuus. Nykyaikana median ja populaarikulttuurin osuus arjessa on niin voimakasta eli niiden kasvatusvaikutus on kiistämätön. Puhutaan jopa medioituneesta kulttuurista jossa median kuvat ja tekstit täyttävät arjen. (Herkmann 2007, 39.)

Kysyin osallistuvilta tytöiltä, mitkä eri valokuvia sisältävät sovellukset olivat heille tuttuja. Keskustelu sosiaalisen median kuvankäyttöohjelmista ja sovelluksista oli luontevaa. Keskustelimme yksityisyyttä koskevista asioista ja siitä kuinka tärkeää on miettiä

mitä kuvia laittaa esille nettiin. Keskustelussa kävin lyhyesti läpi myös eri sovellusten yksityisyysasetuksia. Facebookin omistus omiin kuviin ja kuvien löytyminen kuvahaun kautta oli tuttu asia usealle tytölle. Mediakasvatuksen tarkoituksena on saada lapsen ja nuoren aktiiviseksi ja myös kriittiseksi median käyttäjäksi. Aikuisenrooli on olla rajojen ja sääntöjen asettajana jolloin nuori voi turvallisesti tutustua mediavälineisiin ja eri sisältöihin. (Korhonen 2010, 22.)

Monissa keskusteluissa tytöt kertoivat että Facebookin lisäksi he käyttävät Instagramia ja Snapchattia kuvien jakamiseen. Verkkoyhteisöissä nuorilla on mahdollisuus kokeilla eri rooleja ja ilmaista itseä sekä myös toisten reaktioitten kautta peilata itseään. (Mustonen 2012, 59). Keskustelut toi esille kuinka tärkeää on jutella nettiin ja mediaan liittyvistä asioista ja heitä askarruttavista asioista. Huomasin että on tarpeellista tukea toiminnassamme olevia nuoria mediakäytössä, jota toimintamme ei ole aikaisemmin sisältänyt. Tällä hetkellä netin ja kännyköiden käyttö toiminnan aikana ei ole sallittua ja puhelimet jätetään toiminnan ajaksi niille varattuun laatikkoon, nuoren laukkuun tai takin taskuun.

Usealla työllä oli myös toiveena että he pääsisivät käyttämään nettiä Lastenkaaressa ja siinä mukana olisi myös ohjaaja. Tytöt käyttävät enemmän yhteisöpalveluita kuin pojat sekä lukevat erilaisia blogeja ja keskittyvät enemmän vuorovaikutukseen. Tytöille kone on arjen yksi väline jolla voi hoitaa sosiaalisia suhteita, hankkia tietoa ja oppia uusia taitoja. (Merilampi 2014, 25.)

Median käyttämiseen ja eri sovelluksista keskusteluun olisi hyvä varata aikaa. Aihetta olisi kiinnostavaa tarkastella nuorten omien esimerkkien ja kokemusten kautta koko ryhmän kanssa. Tamminen (2012, 70) vahvistaa kuinka tärkeää on että nuoret saavat yksilöinä sekä vertaisryhmissä kasvattajilta ja heitä ohjaavien aikuisten tukea.

Tytöt saivat tietää viikko aikaisemmin kun on heidän kuvauksensa. Jos he sairastuvat tai eivät muusta syystä pääse paikalle niin silloin sovitaan uusi kerta. Tärkeintä on että kaikki halukkaat voivat osallistua kuvauksiin. Käytännön syistä kuvauspaikaksi sovittiin Lastenkaaren oma jumppasali. Tärkeää oli että jokainen tyttö sai samanlaisen kuvausmahdollisuuden ja ulkona toteutettu kuvaus olisi ollut riskialtis sääolosuhteitten takia. Lastenkaaren Jumppasali on iso ja antoi mahdollisuuksia toteuttaa ku-

vatoiveita jossa olisi mukana myös liikettä ja mahdollisia tyttöjen tuomaa rekvisiittaa. Paikka osoittautui sopivaksi tilan sekä valoisuuden takia. Ennen kuvausten alkua peitettiin kuvauspaikan ikkunat ja joten kuvaustilanteeseen ei päässyt muita ohikulkijoita ja katsojia. Kuvaustilanteessa oli ainoastaan kuvaaja, kuvattava sekä nuoren halutessa mukana myös kaveri.

Projektin tässä vaiheessa tiesin että aikataulu tulisi olemaan tiukka ja jos tytöille tulisi kevään aikana paljon poissa oloja ja mahdollisesti kuvauksia tulisi olemaan useita samana iltana. Huomattavaa oli että projektin suunnitteluvaiheessa olin jättänyt joustovaraa mahdollisille aikataulun muutoksille.

Seuraavalla kerralla 10.3.2015 minulla oli mukana kuvauksissa käyttämäni kamera ja objektiivit. Tytöt saivat tutustua kameraani. He saivat katsoa ja kokeilla, kuinka he näkevät heti kuvansa kamerasta ja kuinka he voivat heti vaikuttaa kuvaan, aseteluun sekä säilytetäänkö kuva tarkempaa valintaa varten. Tytöt suunnittelivat vapaamuotoisesti heistä otettavaa kuvaansa. Osa tytöistä teki paperille kirjoitetun suunnitelman ja osa piirsi itsestään kuvan. Ensimmäiset kuvausajat oli myös sovittu. Käytiin keskustelua että kuvaustilanne on henkilökohtainen tarkoittaen että muut nuoret eivät ole kuvaustilanteessa mukana katsomassa kuvauksia. Jokaisella nuorella oli kuitenkin halutessaan mahdollisuus ottaa kuvauksiin mukaan ryhmässä olevan kaverinsa tai olla kaverinsa kanssa yhdessä kuvattavana. Jokainen oli odottavalla asenteella tulevista kuvauksista, pohtien mitä he haluaisivat tuoda kuvauksiin mukaan.

5.2 Toteutus

Seuraavana projekti siirtyi luontevasti toteutus osuuteen, jonka yksilökuvaukset ja kuvaustilanteiden havainnoinnit ovat koko valokuvausprojektin ajalta. Projektin ensimmäiset kuvaukset 17.3.2015 olivat sovittu neljän tytön kanssa ja kaikki heistä tulivat innostuneena ja hieman jännittyneenä paikalle. Osalla heistä oli mukanaan myös vaihto vaatteita kuvausta varten. Kävin kuvattavien kanssa läpi missä järjestyksessä he tulisivat kuvattavaksi. Ennen illan alkua olin valmistellut myös kamerani, siihen liittyvät välineistön valmiiksi sekä pitää kuvaajana mielessä voimauttavan valokuva-

uksen keskeinen lähtökohta. Kuvaustilanne on aina osallistujan itsensä ideoima ja häntä kuvataan juuri niin kuin hän itse toivoo (Savolainen 2009, 225).

Seuraavassa osuudessa, kuvaushetken toiminnan kuvauksissa tulen nimeämään osallistujia kirjain koodeilla aakkosten mukaisesti, anonymiteetin säilyttämiseksi. Kerroin kuvausten alussa kaikille osallistujille että tulen myös kirjoittamaan kuvaushetkestä muistiinpanoja ja havaintoja joita tulen käyttämään opinnoissani. Kertasin osallistujille vielä että heidän kuviaan ja nimiään ei tule olemaan opiskelumateriaaleissani esillä.

Ensimmäisenä kuvauksiin tuli A tyttö. Hän juoksi innostuneena kuvaussaliin ja hypäsi salin nurkassa olevien jumppa patjojen päälle ja sanoi tyytyväisenä:

"Nyt mä saan olla kuningatar" (Tyttö A 2015).

A tyttö oli ryhmässä aika hiljainen tyttö, mutta kuvauspaikalla hän oli itsevarma. Kuvaus tilanteen hän oli suunnitellut tarkkaan etukäteen. Hän kertoi yksityiskohtaisesti missä hänet kuvattaisiin ja kuinka ottamia kuvia tulisi rajata. Kuvaustilanne oli rento ja kuvasi häntä samalla kun juteltiin hänen toiveistaan. Näytin hänelle aina ottamani kuvat ja hän sai heti päättää jos jotain kuvaa ei säilytettäisi kuvan valinta kertaan. Hän oli innostunut ja oli moneen kuvaan tyytyväinen. Hän kuvaili itseään positiivisilla kommenteilla "ihana" ja "hieno". Valokuvat vaikuttivat häneen itsetuntoa kohentavalla tavalla. Monesta hänestä otetusta kuvasta hän kommentoi:

"Tosi ihana"

"Toi kuva on tosi hyvä"

"Mä haluaisin et mun takana vois olla tähtiä" (Tyttö A 2015)

Ohjaajan roolini oli olla tiiviissä vuorovaikutuksessa kuvattavan kanssa. Kannustaa ja myötäelää kuvattavan kommentit ja tunteukset. Harju (2009, 231) kuvaa kuinka yhteinen aikuisen ja lapsen tai nuoren keskittyminen valokuvaushetkeen ja niiden katseluun on hyvä tilaisuus antaa henkilökohtaista arvostavaa huomiota.

Seuraavana saapui B tyttö. Hän oli erittäin puhelias ja vilkas tyttö. Kuvaustilanteen alussa hän oli hiljainen ja tarkkaileva. Muutaman kuvaus otoksen jälkeen halusin että hän katsoo kuvia mitä oli otettu. Hän varovasti kommentoi kuviaan ja samalla haki minulta myös kommentteja kuvista. Hän pohti pitkään mitä kuvia hän halusi säilyttää. Hän rentoutui kun käytiin yhdessä läpi kuvia. Annoin positiivisia kommentteja valokuvista ja samalla olin tukena kun hän teki päätöksiä kuvista mitä hän haluaa säilytettävän. Hänellä oli mukana kolmet eri vaatteet ja kysyi aina luvan kun kävi vaihtelemassa asusteitaan. Hän alkoi hymyillä erilaisille ilmeilleen ja kertoi olevansa useaan kuvaansa tosi tyytyväinen sekä kertoi että hän odotti nähdä kuvat uudestaan tietokoneen isolta näytöltä.

"Omakuva tavoittaa enemmän kuin ulkoisen olemuksen. Joskus kuva tuksi uskaltautumisen esteenä olikin pelko oman itsensä näkemisestä. Tunne siitä, ettei kestä nähdä sitä, millainen todella on, koskettaa koko olemassa oloa " (Savolainen 2008).

Seuraavana kuvattavana oli C tyttö. Hänellä oli mukana myös kahdet eri vaatteet. Kuvaukset olivat vauhdikkaat. Kuvauksessa oli mukana myös jalkapallo joka asetti minulle kuvaajana myös haasteita. Hänelle oli tärkeää saada kuva, jossa muut näkevät mikä on hänelle tärkeä harrastus.

Viimeisenä kuvattavana tuona toimintailtana oli D tyttö. Hänen tullessa Tyttöjenkaareen hän ilmoitti heti minulle, että hän haluaa olla viimeinen joka kuvattaisiin. Kyseessä on hiljainen ja varautunut tyttö. Hän oli paperille suunnitellut piirtäen erittäin tarkasti millaisen kuvan hän halusi itsestään otettavan. Ennen kuvaukseen tuloa hän pelasi vielä peliä. Kun kerroin hänelle että nyt olisi hänen vuoronsa, hän kertoi hiljaisella äänellä että hänen hiuksensa oli huonosti. Kerroin hänelle että toinen ohjaaja voisi laittaa hänelle hiukset paremmin jos hän niin haluaa. Sovin ohjaaja parini kanssa että hän juttelee asiasta tytön kanssa. D halusi että hänellä olisi pieni letti ohimoilla kuvauksissa niin kuin hän oli suunnitellut. Se onnistui ohjaaja parini avustuksella.

Tytöllä oli mukanaan mekko jonka laitettuaan hän tuli saliin ujostellen ja epävarmasti ja tarvitsi selvästi rohkaisua. Kehuin hänen vaatevalintaansa ja myös hänen hienoa piirtämää kuvaussuunnitelmaa. Oli tärkeää antaa hänelle ja tilanteelle aikaa sekä mahdollisesti jättää kuvaukset väliin jos hän niin haluaisi. Ohjaajana oli tärkeää tässä

tilanteessa kuunnella nuorta. Juteltiin rauhassa kuvaustilanteesta ja hän halusi tutustua kameraan ja objektiiveihin. Hän kertoi että:

"Mä en koskaan oo tykänny kun mua kuvataan" (Tyttö D 2015).

Asetuin lattialle istumaan ja kysyin että haluaako että häntä kuvataan tänään. "Kyl haluan" hän sanoi ja istuutui lattialle. Hän kertoi kuinka hänestä olisi ihanaa jos hänen koiransa olisi myös tässä kuvauksessa mukana. Keskustelimme hänen lukuisista koiristaan. Osa oli muuttanut pois, osa oli jo kuollut. Tyttö rentoutui keskustelusta ja löysi oman vahvuutensa olla kuvattavana oman jaetun tarinansa kautta. Hän myös kuvaili itseään ja jopa kuvitteli koiransa mukaan kuvaustilanteeseen.

"Tossa kuvassa mä ihan kuin halaisin mun koiraa" (TyttöD 2015).

Kuvaustilanne oli hyvin koskettava ja kuvien katselu tilanteessa hän hymyili paljon omille kuvilleen ja kertoi mitkä kuvista poistettiin heti ja mistä hän piti kovasti. Kuvaustilanteen tunnelma oli rennompaa keskustelumme jälkeen ja hänen luottamus kuvaustilanteeseen kasvoi. Usein havaintojen teko yhdistetään osallistumiseen. Tutkija välillä osallistuu ja joissakin tilanteissa vain tarkkailee. Osallistumisen apuvälineinä on kuulon ja näön lisäksi myös tunteiden hyödyntämisen joidenkin asioiden tarkastelussa. (Grönfors 2015, 152.)

"Vaikka kuvaamisessa on kysymys toisen ihmisen kuuntelemisesta ja oman kokemuksen jakamisesta, voi kameran edessä olemisen yksinäisyys herättää myös surua omasta erillisyydestä" (Savolainen 2008, 160).

Seuraavalla kerralla kuvauksia oli sovittu etukäteen neljän tytön kanssa joista kaksi tyttöä E & F saapui paikalle. Ensimmäisenä kuvaushetkeen tuli E tyttö. Hänellä oli mukana rekvisiittana harrastamansa lajin treenivaatteet. Keskustelin myös hänen kanssaan kuvaustilanteesta ja kertosin vielä että minä olin vain kuvaajan roolissa ja nuori itse saa päättää missä kuvataan ja mitä kuvia hän haluaa säilyttää seuraavaa kertaa varten, kun hän saa katsoa kuvia tietokoneelta. Monet kommentit olivat suoria ja avoimia kuten:

"Tuossa mä näytän ihan poikamaiselta"

"Kato nyt tota mun nenää" (Tyttö E 2015)

Kuvien katselutilanne kamerasta oli rauhallinen ja mukava. E tyttö halusi että jatketaan kuvauksia ja ohjasi tarkkaan minkälaisen kuvan hän vielä haluaisi itsestään otettavan.

"Tän kuvan mä haluan Facebookin profiilikuvaksi" (Tyttö E 2015).

Keskustelumme kuvausten lomassa siirtyi Facebookin ja Instagramin käyttöön. Hän kertoi että hänen vanhemmat eivät anna hänen laittaa mitään valokuvia sovelluksiin vaan vanhemmat tekevät sen. Tuin hänen vanhempiaan heidän ratkaisussaan ja kerroin että se on hieno asia kun vanhemmat ovat mukana ja kiinnostuneita hänen kuvistaan ja päivityksistään netissä.

Toinen kuvattava oli F tyttö. Hän halusi että hän saisi tehdä voltteja ja erilaisia akrobaattisia juttuja, kuten seisoa päällään. Aluksi hän oli todella levoton ja halusi mukaan jumppavälineen varastosta paljon tavaraa. Rajasin häntä kuitenkin siinä tilanteessa ottamaan kaksi hänelle tärkeää välinettä mukaan. Jumppapallon kanssa tyttö riensi ympäri salia ja hänen oli vaikea pysähtyä. Levottomuus oli myös hänen kohdallaan paljon epävarmuutta ja mahdollisesti pelkoa kuvaustilanteesta. Hän oli iloinen ja nauroi paljon. Kerroin että hänellä oli niin kova vauhti että saamme vaan heiluvia kuvia, joita näytin hänelle. Kuvien katselun jälkeen hän halusi kiivetä mm. koripallotelineen päälle. Hän oli aktiivinen ja innostunut ja päätti nopeasti että nyt hän on valmis ja tyytyväinen kuviinsa. Kuvattavan itsemääräämisoikeus haastaa kuvaajan olla läsnä ja kuunnella mitä kuvattavalla on sanottavaa. (Anttonen 2011, 89.)

Projekti eteni mukavasti ja aikataulua tuli seurata tarkkaan, että sain kaikki osallistujat kuvattua. Seuraavana tiistaina kuvaukset aloittivat G & H tytöt. He ovat ystävyksiä myös Tyttöjenkaaren ulkopuolella. Tytöt ilmoittivat heti illan aluksi että he ehdottomasti halusivat olla yhdessä kuvauksessa. He halusivat myös että "Minun kuvani" on heidän yhteiskuva. Kuvaustilanne oli iloinen. Kuvien katselun aikana he kehuivat toisiaan ja tunnelma oli positiivinen ja heidän läheinen ystävyys oli huomattavissa. He tukivat kuvaustilanteessa toisiaan ja nauroivat toisilleen. Kuvat onnistuivat heidän

mielestään hyvin ja he olisivat halunneet heti saada kuvat itselleen. Erästä kuvaa he kuvasivat osuvasti:

"Me ollaan ihan kuin ilmassa" (Tyttö G 2015).

Kolmantena oli I tyttö. Hän selvästi jännitti tilannetta. Kysyin häneltä heti, että halu-aako hän että häntä ei kuvattaisi tänään. Hän toivoi että hänen kaveri tulisi kanssaan mukaan kuvaustilanteeseen ja että hänen ei halua olla yksin. Hän kävi kysymässä kaveriltaan sopiiko se hänelle. Kaveri J tuli iloisena mukaan ja I tyttö oli tyytyväinen. He halusivat olla jokaisessa kuvassa yhdessä. Kuvaushetki oli pirteä ja hauska. Kaverukset halusivat otettavan kuvan jossa he olisivat pomppimassa trampoliini patjalla. I tyttö sai rohkaisua kaveristaan ja J tyttö koki että hän sai vihdoin kuvan kaveristaan ja hänestä yhdessä.

Projekti läheni jo viimeistä toiminta kuukautta ja välillä oli myös Poikienkaaren kanssa yhteistä toimintaa. Seuraavalla kerralla projekti työskentely jatkui ja kahden tytön K & L kuvaukset. K tyttö oli odottanut kovasti hänen kuvauksia. Hän oli odottanut kuvauspäivää paljon ja odottaminen näkyi hänessä jännityksenä ja levottomuutena. Kuvaustilanne oli hänelle hyvin luonnollinen ja hän oli kiinnostunut ottamistani kuvista. Hän kertoi tarkkaan kuinka hän haluaa olla kuvassa ja oli myös hyvin itsevarma mitkä kuvat hän halusi säästää seuraavaa kuvan valinta kertaa varten.

L tyttö oli unohtanut oman kuvauspäivänsä ja saapui kerhoon kahden viikon tauon jälkeen. Heti aluksi hän tuli luokseni ja varmisti että voisinko kuvata hänet tänään. Aikataulu onneksi mahdollisti sen ja hänen kuvauksensa onnistui sinä iltana.

M ja N tytöt olivat olleet poissa kerhosta kaksi viikkoa. He eivät enää muistaneet milloin heitä oli tarkoitus kuvata. Kerroin että projektinaika alkaa loppua ja jos heille sopii kuvaukset voitaisiin tehdä jo tällä kerralla. Kummatkin kertoivat että se sopii.

M tyttö kertoi että oikeastaan hänelle on ihan sama kuvataanko häntä. Kerroin että hän saa täysin itse päättää tuleeko hän kuvattavaksi vai ei. M tyttö päätti tulla ja kuvaustilanne oli lyhyt, mutta hän kertoi että odottaa kun saa valita kuvan itsestään ja vielä saa sen myöhemmin kotiin.

N tyttö kertoi että hän ei halua nyt tulla ja kertoi että ei kokenut tarpeellisena saada itsestään valokuvaa. Noin tunnin muun toiminnan jälkeen N tyttö tuli kertomaan että sopisiko minulle että hänet kuitenkin kuvattaisiin tänään. Asia järjestyi ja kuvaushetki ilman aikaisempaa kuvaus suunnitelmaa onnistui. Kuvaushetki oli lyhyt ja hän kertoi heti minkä kuvan hän tulisi valitsemaan. Näin kaikki neljätoista kuvausta oli valmiina. Koko projektin ajan kävin läpi otettuja kuvia ja järjestelin osallistujille omat valokuvakansiot sekä arkistoin ne eettisen toimikunnan ohjeitten mukaisesti.

5.3 ”Minun kuvani” kuvan valinta

Oli huhtikuun loppu ja kuvaukset oli valmiina. Helsingin Diakonissalaitoksen eettiseltä toimikunnalta oli saapunut lupa edetä projektissa ja jatkaa osallistujien haastattelu vaiheeseen. Ennen haastatteluosuutta käytiin kaikkien osallistujien kanssa heidät kuvat läpi. Oli aika siirtyä kuvan valinta vaiheeseen.

Jokaisella osallistujalla oli oma kuva arkistokansio josta oli helppo käydä kuvat läpi. Kuvia oli lopulta jokaisella työllä noin 10- 20. Olin aikaisemmin käynyt läpi jokaisen osallistujan kuvat ja poistin epäonnistuneet ja epäselvät kuvat. Kuvien läpikäyminen ja arkistointi oli osuus joka vei paljon aikaa. Kuvia oli paljon joka omalta osaltaan vaikeutti kuvan valintaa. Paikkana kuvien läpikäynnille oli rauhallinen toimistotila joka oli tytöille tuttu paikka. Ohjaajana oli tärkeää valmistella jokaisen tytön arkistokuvat valmiiksi ennen jokaisen henkilökohtaista kuvienvaihtoa tapaamista.

Teknisesti valintaprosessi eteni niin että osallistuja kävi minun avustamana kuvia läpi kolme kertaa. Jokaisella kerralla hän valitsi yhden suosikki kuvan. Lopulta kuvia oli kolme joista nuori teki itse lopullisen valinnan, joka on se ” minun kuvani”. Jokaiselle kuvia katsovalle kehittyi ihan oma suhde niihin kuviin ja kukaan toinen ei voi sanoa tai aavistaa onko kuva merkityksellinen toiselle tai ei. (Harju 2009, 237

Tilanne oli yksilöllinen ja herätti tytöissä monenlaisia reaktioita. Osa kuvista ihasteltiin ja osa piti heti poistaa roskakoriin. Yhden kuvan valinta kymmenistä kuvista ei ollut helppo. Jokainen lopulta teki valinnan yhdestä kuvasta jonka he ehdottomasti halusivat itselleen ja joka oli heidän mielestään juuri se ” Minun kuvani”. Savolaisen

(2009,160) mukaan nuori voi kokea valokuvan olevan kuin peili jonka kautta tutkia itseään ja samalla nähdä kuvan avulla kuinka muut ihmiset näkevät heidät.

Kuvanvalintatilanteessa olin mukana nuoren kanssa. Ohjaajan roolini oli olla kannustamassa ja tukemassa nuorta tekemään valintansa kuunnellen heidän omia tunteita ja mielipidettään. Kuvien valinta tilanteen lopuksi kerroin jokaiselle tytölle mahdollisuudesta tulla mukaan projektiin liittyvään haastatteluun jonka tulisin nauhoittamaan. Tässä vaiheessa muistutin heitä että kenenkään nimeä ei tule olemaan esillä.

Tytöillä oli viikko aikaa vielä miettiä osallistumisestaan haastatteluun, jonka suunniteltiin tulisin toteuttamaan 5.5.2015. Keskustellessamme haastattelusta osa tytöistä suhtautui epäroiden haastatteluun ja olivat epävarmoja osaisiko he vastata kysymyksiin. Aarnos (2015,165.) pitää tärkeänä että osallistuminen haastatteluun tulee olla lapsiystävällistä, hauskaa ja arkipäiväistä. Lapsiystävällisyys merkitsee sitä että aineistohankinnan kannalta tärkeät kysymyksiä on sopiva määrä ja ne ovat sopivia haastateltavan kehitysvaiheeseen ja hänen ilmaisutyyliin.

Kahden tytön osalta "Minun kuvani" oli vielä valitsematta ja sovin heidän kanssa että he voivat tulla Lastenkaaren ollessa auki milloin tahansa tekemään kuvan valinnan. Onnistumisen kannalta oli tärkeää olla joustava aikatauluissa ja edetä luonnollisesti kuunnellen nuorta ja hänen tilannettaan. Toinen tytöistä tuli samalla viikolla Lastenkaareen ja hän sai valita kuvansa ja sovittiin kun kuva on valmis niin hänen vanhempansa saa ilmoituksen siitä ja hän voi hakea kuvansa itselleen. K tyttö halusi että hänen kaverinsa oli mukana valitsemassa kuvaansa. Kaverin kanssa kuvan valinta tilanne muodostui erilaiseksi kuin yksin ohjaajan kanssa tapahtuva valinta.

Kavereiden välinen kommunikaatio, vuorovaikutus henkilökohtaisten kuvien äärellä oli kaverisuhdetta vahvistava tapahtuma. Savolaisen (2015) mukaan voimautuvan valokuvan menetelmän tärkeä viesti on, että nuori pystyisi löytämään itsestään kyvyn katsomaan lempeämmin sekä myös katsoa toisia ihmisiä arvostavammin ja myötätuntoisemmin.

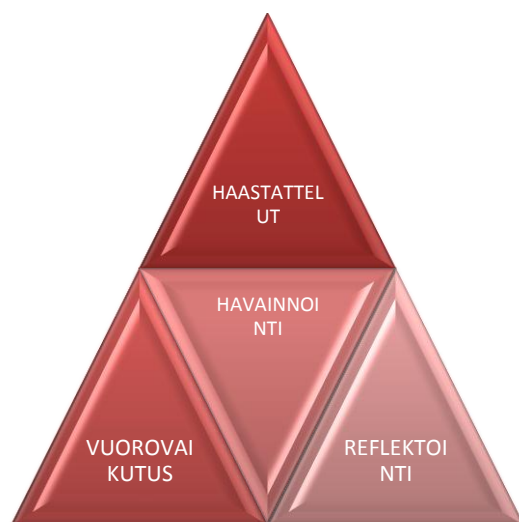
Tyttöjenkaaren toiseksi viimeisellä kerralla oli Perheilta. Perheilta oli yhteinen Tyttöjen sekä - Poikienkaaren vanhemmille ja sisaruksille. Perheilta järjestetään kaksi ker-

taa vuodessa jonka tarkoituksena on viettää vanhempien ja nuorten kanssa yhteisesti aikaa ja tutustua koko perheeseen. Ilta on usein ollut ainut mahdollisuus tavata nuorten vanhempia lukukauden aikana. Oli tärkeää tavata vanhempia ja tutustua koko perheeseen ja jutella kuulumisia. Osa vanhemmista halusi kuulla valokuvaprojektistamme ja myös kertoivat että tytöt olivat olleet innoissaan saada olla mukana. Kerroin vanhemmille että he tulisivat saamaan kuvat kotiinsa ja siitä tulee ilmoitus heille erikseen kotiin. Kauden viimeisellä kerralla 19.5.2015 tuli yllätyksenä että ryhmän viidesluokkalaiset olivat leirikoulussa joten osallistujia oli vain kuusi tyttöä. He saivat oman valokuvansa kotiin omassa kirjekuorensa. Osa tytöistä halusi heti aukaista ja katsoa kuvansa ja kaksi tytöistä halusi viedä suljetun kuoren kotiinsa ja katsoa sen siellä. Ilmoitin muille valokuvaprojektiin osallistujien vanhemmille että valokuvat ovat valmiita.

6 ARVIOINTIAINEISTO

Arviointiosuus kulkee mukana koko prosessin ajan. Kuvaamisen, keskustelujen ja haastattelujen aikana kirjoitin nuorten kommentteja, muistiinpanoja, havainnointia tapahtumista. Grönfors (2015, 157) muistuttaa että on hyvä noudattaa tarkoituksenmukaisuusperiaatetta. Kirjataan se ylös mikä liittyy joko suoraan tai katsotaan mahdolliseksi liittyä tutkimuksen aihepiiriin eli siinä tapahtuu jo valikointia ja eräänlaista analyysiä mikä muistiinpano on keskeistä tutkimuksen kannalta.

Arviointipyramidi (ks. Kuvio 2) kuvaa osia jotka olivat vaikuttamassa arviointiprosessiini. Toimintatutkimuksellinen lähestymistapa tuli esiin havainnoinnin ja reflektoinnin vuorotteluna, jonka aikana myös vuorovaikutus ohjaajan ja nuoren välillä oli tärkeässä osassa.

KUVIO 2. Arviointipyramidi

Valokuvausprojektiin osallistuvilla kaikilla neljällätoista työllä oli mahdollisuus osallistua tekemääni haastatteluun. Kahdeksan tyttöä halusi tulla haastatelluksi. Kävin vielä haastatteluun tulevien osallistujien kanssa läpi haastattelu sisällön ja kerroin että haastattelut liittyivät opiskelussa tehtävään lopputyöhön, johon heidän vastauksiaan tulisin käyttämään. Ennen haastattelun alkua osallistujat kirjoittivat henkilökohtaisesti haastattelu sopimuksen (ks. Liite 2). Haastattelu sopimus on Helsingin Diakonissalaitoksen eettisen toimikunnan laatima osallistumislomake. Grönfors (2015,154) toteaa myös tärkeänä että havainnointi ja osallistuminen projektissa vaatii tutkittavien huoltajien luvan, yhteisön tai muun tutkittavaan olennaisesti liittyvän tahon luvan.

Haastattelut toteutin laadullisena puolistrukturoituna haastatteluna. Puolistrukturoitu haastattelu on teemahaastattelumuoto, jossa kysymysten muoto on kaikille sama mutta haastattelija voi halutessaan vaihtaa kysymysten järjestystä. (Hirsjärvi & Hurme, 2001,47).

Osallistujat tiesivät viikkoa aikaisemmin haastattelutilanteesta ja mitä haastattelu käsittelee. He saivat haastattelupäivänä itse päättää haluavatko he olla osallisena haastattelua. Anonymiteetti oli tärkeää ottaa esille ennen haastattelua ja jokainen haastatteluun osallistuvista tytöistä kirjoittivat haastatteluluvan jonka luin heille ennen haastattelusopimuksen allekirjoitusta. Haastattelulle on tärkeää suunnitella etukäteen

rauhallinen paikka, ajankohta, keskimääräinen haastattelun kesto sekä tarvittava välineistö. (Hirsjärvi ym. 2001, 73).

Haastattelujen aluksi kerroin vielä omasta opiskelustani Humanistisessa ammattikorkeakoulussa. Kerroin opinnäytetyöstäni, mihin heidän haastattelujaan tultaisiin käyttämään sekä kävin heidän kanssaan läpi vielä haastattelun sisällön ja mitä asioita siinä käsitellään. Kertasin jokaisen haastateltavan kanssa vielä että heidän nimeään ei tulisi missään vaiheessa olemaan esillä ja heidän haastattelut tulee olemaan aakkosten mukaisesti eteneviä.

Tytöt tutustuivat haastattelussa käytettävään nauhuriin ja kerroin myös nauhoitusten purkuprosessista kuinka kuuntelen heidän vastauksensa yksitellen ja kirjoitan puhtaaksi heidän vastauksensa. Tärkeää oli vielä kysyä oliko haastateltavalla jotain epäselvyyksiä tai muuta kysyttävää ennen nauhoituksen alkua. Haastattelutila oli haastateltaville tuttu Lastenkaaren toimistotila. Toimistossa oli mahdollisuus keskustella häiriöttömästi ja näyttää keskustelun aikana ”minun kuvani” valokuva tietokoneen näytöltä.

Haastattelutilanne oli tunnelmaltaan keskustelu tutun ohjaajan kanssa kuin haastattelu. Haastatteluihin osallistuvat tytöt olivat ensin hieman jännittyneitä tilanteesta. Tärkeää oli aluksi keskustella vapaasti päivän tapahtumista ja käydä läpi aiheet joita kysymykset koskee. Tyttöjen osallistuminen oli keskittyneyttä ja he vastasivat heille esitettyihin kysymyksiin luonnollisesti. Jälkeenpäin he olivat jopa ylpeitä osallistumisesta haastatteluun. Haastattelun jälkeen kerroin jokaiselle nuorelle kuinka tärkeää ja hienoa oli kun he osallistuivat projektiin ja onnistuivat haastattelussa. Eräs tyttö kommentoi haastattelun jälkeen seuraavasti:

”Joko tää homma loppu, tää oli kiva”

”Saanks mä kuunnella” (Tyttö 2015)

Haastattelut pystyin toteuttamaan kaikki samana toiminta iltana ja ne kestivät suunnitelmani mukaisesti noin 10 -15 minuuttia. Koin että haastattelujen toteutus saman iltana yhtäjaksoisesti ei ollut työlästä. Tärkeää oli valmistautua haastatteluun yksilöllisesti ja keskittyä vuorovaikutukseen ja läsnäoloon haastattelun aikana. Nuoria haas-

tateltaessa on tärkeää saada nuori tiedostamaan että haastateltava on aidosti kiinnostunut heidän mielipiteistään. (Hirsjärvi ym. 2001,132).

Tein haastattelujen aikana nauhoittamisen lisäksi havainnointia kirjoittamalla ylös reagoiteja ja tunnelmaa tilanteesta. Tavoitteena oli kerätä havainnointitietoa muuhun kerättävään aineistoon ja sen avulla syventää haastattelu aineistoa. Usein havaintojen teko yhdistetään osallistumiseen. Tutkija välillä osallistuu ja joissakin tilanteissa vain tarkkailee. Osallistumisen apuvälineinä on kuulon ja näön lisäksi myös tunteiden hyödyntämisen joidenkin asioiden tarkastelussa. (Grönfors 2015,150 -152.)

Haastattelujen jälkeen oli tärkeää työskennellä vielä aineiston kanssa. Tarkastin nauhurin ja kuuntelin tiedostot läpi, että kaikki haastattelut tulivat nauhoitetuksi. Saman illan aikana työskentelin vielä aineiston kanssa, kävin läpi muistiinpanot ja täydensin niitä tarvittaessa.

Seuraavana vaiheena oli aineiston purkaminen. Ensimmäiseksi kävin haastatteluaineiston läpi kuuntelemalla kaikki kahdeksan haastattelua. Litteroin eri puhtaaksikirjoittin tyttöjen vastaukset mahdollisimman pian haastatteluista. Litteroinnin aikana oli mukana myös havainnointini muistiinpanot jolloin voin vielä palata haastattelutilanteeseen, tunnelmaan ja täydentää tarvittaessa niitä. Tarkastelen aineistoani sisällönanalyysin keinoin. Sisällön analyysissä pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 97).

Litteroinnin jälkeen luin kirjoittamani haastatteluvastaukset moneen kertaan läpi. Dey (1993) korostaa lukemisvaiheen tärkeyttä, että aineistoa tulisi lukea aktiivisesti saadaksemme ymmärrystä itse analyysin tekoon. Seuraavana purin aineistot teema-alueittain joita on työssäni kaksi, jotka tulevat esille opinnäytetyön kysymyksessäni ”Kuinka valokuva voi vahvistaa yksilön vahvuutta ryhmässä, sosiaalisia suhteita ja itsetuntoa”?

- 1) Yksilön vahvuus ja itsetunnon vahvistuminen
- 2) Sosiaaliset suhteet

Koodasin haastateltavien vastaukset, käyttämällä värikoodeja. Viivasin tekstikohdat omalla värillä joissa puhuttiin samankaltaisista asioista. Koko analyysin etenemistä vie eteenpäin varsinainen tutkimusongelma ja sitä määrittelee myös ollaanko kiinnostuneita perinteisestä sisällöstä vai onko huomio kielenkäytössä ja ilmaisussa. (Saaranen-Kauppinen ym. 2009, 74). Puhtaaksikirjoitus prosessin aikana huomioitavaa oli nuorten kielenkäyttö, tapa puhua, kuten seuraavassa vastauksessa tulee ilmi:

”Ja sit niinku mä tein vähän niinku vaatteet tähän kuvaan ja mä tykkään täst niinku mun hymyst, niinku silmästä, hiuksista ja toi on kiva toi mun hiukset silleen kun se lähtee vähän niinku luisulleen näin. Ja sitten, se on vähän niinku niin kivaa ku tykkää kattoon niinku et ,mä oon niinkun tosi aan hymyilen niinkun hyvin” (Tyttö H 2015)

Useat tyttöjenkaaren tytöt ovat perheestä joissa käytetään arkikielenä monta kieltä. Vastauksissa tuli esiin suomenkielen taidon heikkous ja sanavaraston puutteellisuus. Vastaukset heille esitettyihin kysymyksiin olivat hyvin yksilölliset. Toiset vastasivat pelkällä yhdellä sanalla tai kahdella lauseella. Aineistoa luettaessa aineiston kerronnan lisäksi korostui kielenkäyttö miten puhutaan, millä tavalla perustellaan. (Saaranen-Kauppinen ym. 2009, 74).

Dey (1993,31) luokittelee kvalitatiivisen analyysin kolmivaiheisena prosessina, johon kuuluu aineiston kuvaus, luokittelu ja yhdistely, joka toteutui prosessissani. Seuraavana tulen käsittelemään teema-alueittain haastattelun tuloksia. Haastattelun viisi kysymystä (ks. Liite1) käsittelevät yksilön vahvuutta ja itsetunnon vahvistumista valokuvaprojektin aikana.

Kerro omasta kuvastasi?

Mitä ajattelet kun katsot kuviasi?

Miten koit kuvaushetken?

Aiotko laittaa kuvaasi esille, näyttää sitä?

Miten koit valokuvaprojektin?

Kysymykset nostivat kaikilta tytöiltä myönteisiä kommentteja omasta valokuvastaan. Kuva nosti esiin positiivisia ajatuksia kuvaustilanteesta ja kommentteja miltä näyttää kuvassa. Haastattelutilanne oli enemmän keskusteleva ja että haastateltava sai ker-

toa ajatuksiaan omin sanoin. Haastattelutilanteen tunnelma oli rauhallinen ja positiivinen kun oma valitsema minun kuvani valokuva oli esillä. Oman kuvan katsominen ja siitä puhuminen oli selvästi monelle tytölle uusi tilanne kuin siinä oli mukana toinen henkilö. Ohjaajana koin tilanteen hyvin luottamukselliseksi ja avoimeksi.

Kaikki haastatteluun osallistuvista kahdeksasta tytöstä nostivat esille omasta kuvasta sanan iloinen. Kuvan katselu hetkessä iloisuus oli myös havaittavissa. Tytöt nauroivat ja hymyilivät omalle kuvalleen. Savolaisen (2015) mukaan voimauttavan valokuvan yhtenä tavoitteena on löytää itsestään kyky katsoa itseään pehmeämmin ja arvostaen sekä kohdata toisia ihmisiä kuunnellen ja myötätuntoisemmin.

Toinen tyttöjen useasti käyttämä sana omasta kuvasta oli ”hyvä”. Osa tytöistä analysoi tarkemmin kasvojen ilmeitä. Huomattavaa oli että kaikki kiinnittävät eniten huomiota kuvan luomaan tunnelmaan ja oman ilmeen havaitsemiseen. Vaatteisiin ja kourihiin liittyviä kommentteja ei ollut yhtään.

Pysähtyminen ja keskittyminen oman valitseman kuvan äärelle saivat monet tytöt kertomaan itsestään iloisia ja positiivisia asioita. Kommentit olivat positiivisia ja itsetuntoa vahvistavia. Heidät tuntevana ohjaajana oli hieno nähdä heitä kuvailemassa itsensä vahvana nuorena ja iloisena tyttönä. Kaikissa vastauksissa nousivat esiin adjektiivit kiva, hauska, iloinen jotka ovat myös havaittavissa seuraavassa kommentissa:

”On toi kuva silleen hyvä ja hauska, ja sit kun kattoo aina aamulla sitä, alkaa tulla hymy naamaan” (Tyttö F 2015).

Haastateltavien käyttämät ilmaisut ja kommentit toistuivat ja olivat hyvin samankaltaisia ja toivat samalla esille minkälaisia ilmaisuja tämän ikäiset tytöt käyttävät puheessaan. Saturaatio piste tuli esiin vastauksista. Saturaatio eli kylläntyminen tarkoittaa että aineisto ei tuota enää tästä asiasta uutta tietoa eli aineisto alkaa toistamaan itseään (Eskola & Suoranta 1998, 63.)

Seuraava yksittäinen Tyttö F:n kommentti kertoo hänen kohdallaan valokuvan vaikutuksesta itsetunnon vahvistumiseen:

"No,noi mun silmät, mä meinasin jo alkaa itkee niistä. Ja on toi kuva silleen hyvä ja hauska." (Tyttö F 2015)

Savolainen (2009, 216) kuvaa kuinka valokuvaan sisältyy muistikuvia, tunnelmia ja elämyksellisiäkin merkityksiä ja itsen hyväksyminen voi edetä eteenpäin jos valokuvia katsoessa jos löytyy edes yksi kuva jossa pitää itsestään.

Miten koit valokuvaus projektin? kysymykseen kaksi kahdeksasta ei osannut kertoa vastausta. Kuusi tyttöä kertoi projektin olleen kivaa, hauskaa ja jännittävääkin.

"Se oli tosi kivaa ja tosi jännittävää kyl myös." (Tyttö F 2015)

"Se oli aika hauskaa silleen, mut se oli kivaa, hyvä että verhot oli kii et ketään ei kato etsä vähän niinku mietit et ei kai vaan kaikki kato silleen et mä vähän niinku en oo niinku niin shy ja tälleen" (Tyttö H 2015)

Toisena kysymysten teema käsitteli ryhmässä olemiseen ja sosiaaliseen vahvistamiseen ryhmässä:

Oletko kokenut että valokuvaprojekti on vahvistanut kaverisuhteita?

Millä tavalla suhtautumisesi on muuttunut projektin aikana ryhmässä olemiseen?

Millä tavalla suhtautumisesi on muuttunut valokuviin ja valokuvassa olemiseen?

Kysymys onko nuori kokenut että valokuvaprojekti olisi vahvistanut kaverisuhteita, kaksi tytöistä ei kokenut muutoksia ryhmän kaverisuhteisiin. Kuusi tyttöä koki että sillä on ollut merkitystä. Monet heidän vastauksistaan oli yhdellä sanalla ilmaistuja vastauksia kuten "joo" ja "ehkä vähän". Seuraavassa vastauksessa on ilmaistu hienosti kaverin merkitys yhteisessä kaverikuvassa ja huomattavaa oli että kaveri oli mukana kuulemassa seuraavan kommentin:

"Kyl on, koska B tyttö on kiva ja sillä on hieno hymy" (Tyttö A 2015).

Kysymys onko nuori kokenut muutosta ryhmässä olemiseen valokuva projektin aikana, kaksi tyttöä ei kokenut muutosta. Muut nuoret kokivat että oli mukava kun tehtiin yhdessä sellaista toimintaa mitä ei aikaisemmin tehty.

”Joo, en mä osaa selittää” (Tyttö B 2015).

Kysymys: ”Onko suhtautuminen valokuviin ja kuvassa olemiseen muuttunut ”?

Kahdella haastateltavalla suhtautuminen ei ollut muuttunut. Haastattelijana esitin jatko kysymyksen, ”osaatko kertoa tarkemmin”? Kysymys kuitenkin koettiin varmaan vaikeaksi ja heidän oli vaikea kuvailla tarkemmin. Yhden tytön vastaus kuvasi myös paljon prosessia, kuinka projekti vaikutti haastateltavaan nuoreen:

”Kyl se on muuttunu, niin tiiäksää, joskus mä oon tosi ujo ja nyt niinku mä en oo enää niinku kavereitten edessä. Vähän niinku millainen mä oikees ti oon” (Tyttö H 2015).

Aineisto oli haastateltavilla hyvinkin erilainen. Osa vastauksista oli hyvin lyhyitä, toiset taas toi kielikuvilla esille kokemuksiaan koko projektista, niin kuin seuraava kommentti:

”Ja siitä on saanu kivan muiston ittellensä ja niinku, isona kattoo että onko täs mä ja muistelee niinku mis paikois on esim ollu niinku ja mitä mä oon kokenu, niin sit se on ollu vaan niin kivaa” (Tyttö H 2015)

6.1 Johtopäätöksiä ja tilaajan arvio

Palaan tutkimuskysymykseeni ”Kuinka valokuva voi vahvistaa yksilön vahvuutta ryhmässä, sosiaalisia suhteita ja itsetuntoa”? Tulen seuraavana vastaamaan sen kolmeen osa-alueeseen kehittämisprosessin tuloksia siihen peilaten.

Valokuvauksella on vahvasti itsetuntoa vahvistava merkitys. Koko prosessin aikana käytävät keskustelut olivat tärkeitä vuorovaikutuksellisia kohtaamisia jolloin toisen nuoren tai aikuisen läsnäolo oli isossa roolissa. Havainnointi ja siihen valmistuminen oli tärkeä osa työskentelyä. Mielestäni onnistuin havainnoinnin suunnittelussa ja to-

teutuksessa. Kiviniemen (2001, 74) mukaan laadulliselle tutkimukselle on ominaista havainnoinnin sekä kohderyhmän ominaisen ajattelutavan tavoittelu ja sitä kautta tutkimuskenttään perehtyminen.

Pystyin tuomaan projektin aikana tyttöjen tuottamia kommentteja hyvin esille työssäni, joka on mielestäni opinnäytetyöni vahvuus ja korostaa toiminnan kuvauksen tärkeyttä. Kehittämisprosessissa korostui havaintojen kirjaaminen ja jatkuva oma reflektointi. Oli tärkeää vastata itse kysymyksiin: mitä olen tekemässä? Mihin tutkimus kysymyksiin olen vastaamassa?

Työssäni yhdistyy havainnoinnin ja haastattelun menetelmätriangulaatio. Triangulaatiolla tarkoitetaan kahden tai useamman menetelmän yhdistämisestä tutkimuksessa. (Saaranen-Kauppinen ym. 2009, 16). Kuvausten aikana tekemäni havainnot ja teemahaastattelujen vastaukset toistuvat vahventaen tulosten luotettavuutta. Itsetunnon vahvistumisen ja sosiaalisten suhteitten kohdalla, näiden käyttämäni menetelmien tulokset olivat yhtenevät. Näissä tiedonhankintamenetelmissä toistui positiivisuuden, itsensä ja toisen hyväksymisen teemat, kuten seuraavat tyttöjen kommentit sen kertovat:

"Sä olet kaunis" (Tyttö A 2015)

"Noh, se on tosi kiva ja luonnekas ja se on, hmmm tosi hyvä" (Tyttö D 2015)

"No noi mun silmät, mä meinasin jo alkaa itkee niistä". Ja on toi kuva silleen hyvä ja hauska" (Tyttö F 2015)

Sosiaalisten suhteitten merkitys kehittämisprosessin aikana tuli esiin tyttöjen parityöskentelyn aikana, jolloin kuvankatselutilanteet olivat hyvin voimauttavia. Parityöskentelyn aikana kuvankatsomus tilanteessa sekä kaveri kuvaushetkessä tytöt kertoivat toisistaan positiivisia kommentteja. Ohjaajana huomioin nämä toisille kerrotut positiiviset kommentit ja heidän välinen kannustava dialogisuus. Nämä vahvistivat itsetuntoa ja yhteenkuuluvuutta kaverin kanssa. Haastattelujen vastauksissa tuli myös toista arvostavia ja kunnioittavia kommentteja. Nuoren kokemukset siitä kuinka on tullut nähdyksi ja katsotuksi kulkee ihmisen muistona ja vaikuttaa tulevaisuudessa kuinka jokainen uskoo omaan erityisyyteensä. Omakuvan hyväksyminen ja hyvän

näkeminen itsessä on tärkeää. Jokaisella on oikeus nähdä itsensä merkityksellisenä ja arvokkaana. (Savolainen 2009, 219 -220.)

Haluan ottaa yhden kohtaamisen esille joka kuvaa prosessin vaikutusta yksilöön. Syksyn toiminta oli käynnissä ja eräs valokuvaprojektiin osallistunut tyttö tuli kertoamaan minulle kesken toiminnan hänestä otetusta kuvasta:

”Mä pidän sitä mun kuvaa kaapin ovesa ja pidän sitä siinä läpi koko elämän” (Tyttö A 2015)

Havainnoinnin ja haastattelujen pohjalta yksilön vahvuus ryhmässä ei toteutunut suunnitellusti. Prosessin aikana tytöiltä ei noussut esiin halukkuutta valokuvanäyttelyyn tai sen toteuttamiseen. Osallistujat jotka osallistuivat kuvauksiin yksin, pitivät yksityisyyden rajasta tiukasti kiinni. Kukaan tytöistä ei myöskään halunnut että heidän kuvansa olisi ollut esillä muille ryhmäläisille. Nämä prosessin aikana tekemäni huomiot ja havainnot olivat selkeä viesti, että valokuvanäyttelyä ei toteutettu.

Yksilön vahvuus ryhmässä kehittämiskysymyksenä olisi mahdollisesti toteutunut jos prosessi olisi päättynyt yhteiseen valokuvanäyttelyyn. Sitä olisi voinut arvioida valokuvanäyttelyn yhteydessä havainnoimalla, keskusteluissa ja vastaamalla haastattelukysymykseen: Millä tavalla suhtautumisesi on muuttunut projektin aikana ryhmässä olemiseen?

Valokuvausprojektin aikana ammatillisuus, ohjaajan rooli, läsnäolo, rentous, asiakkaiden kuuntelu ja tilannetaju korostuivat. Osa tytöistä oli jännittyneitä kuvaustilanteissa ja henkilökohtaisessa haastattelu hetkessä joten ohjaajan rooli ja luottamusuhde nuoren kanssa tulivat vahvasti esille. Ohjaajan näkökulmasta valokuvasta keskusteleminen ja tilanteiden läpikäyminen nuoren kanssa vahvisti vuorovaikutussuhdetta ohjaajan ja nuoren välillä. Koko prosessin aikana oli tärkeä tukea nuoria heidän omista päätöksissään ja mielipiteissään.

Tiivis yhteistyö ja suunnittelu koko työyhteisön kanssa projekti iltoina oli tärkeää että projekti etenee ja onnistuu. Koko työyhteisössä käytiin keskustelua ammattietiikastamme ja se lisäsi työtiimimme ammatillisuutta. Ennen projektin alkua sovittiin yhdes-

sä työtiimin kanssa kuinka valokuvausprojekti etenisi ja kuinka työtehtävät jaettaisiin projektin aikana iltavuoroissa. Projektin aikataulu tulisi olla mahdollisimman hyvin suunniteltu ja strukturoitu että toteutus on valmis aikataulun mukaisesti. Sekä toiminnan suunnittelu ja aikataulu vaati jatkuvaa seurantaa ja huolenpitoa. Omassa työskentelyssäni olin tyytyväinen että aikataulullisesti projekti pääsi päätökseen ja oma työskentely oli joustavaa. Helsingin Diakonissalaitoksen eettisen toimikunnan lausuntohakemuksen tekeminen oli myös opettava ja tärkeä osa prosessia.

Seuraavassa osuudessa tuon enemmän esille kehitys ehdotuksia ja kriittistä näkökulmaa projektin kulkuun ja saavutuksiin.

Valokuvausprojektilla on mielestäni mahdollisuus jalkautua myös Helsingin Diakonissalaitoksen Poikienkaareen sekä muihin yksiköihin. Valokuvaus ja valokuvan käyttäminen toiminnan välineenä sopii eri-ikäisille ja monenlaisille ryhmille, kuten nuorten erilaiset ryhmät, vanhempain ryhmät, vanhusten palvelut, vastaanottokodit jne. Savolainen (2009, 225) muistuttaa että valokuvia voi käyttää kommunikaation ja vuorovaikutuksen parantamisen välineinä. Prosessin aikana käytävät keskustelut voivat myös mediakasvatuksen tilalla olla ryhmälle tai yksilölle erikseen mietittyjä ja räätälöityjä aihealueita. Itsetunnon ja sosiaalisuuden vahvistuminen, toisi prosessin kautta yksilölle vahvuutta toimia uudessa tai jo tutussa ympäristössä. Osallistujan tukena olisi ammatillinen työryhmä ja vahva vuorovaikutus ohjaajan ja asiakkaan välillä.

Kehittämisprosessin jälkeen Helsingin Diakonissalaitoksen yksikön johtaja, opinnäytetyön tilaajaa Juha-Pekka Strömbergin arvio oli että hanke onnistui nuorten ja palvelukokonaisuuden osalta hyvin ja tavoitteet tulivat hienosti täytettyä.

6.2 Pohdintaa

Projektin aikana tuli monia prosessin sisällä ja yksikön toimintaa kehitettäviä asioita. Yksi tulevaisuudessa kehittämisidea olisi vanhempien osallistuminen projektiin. Nuori voisi keskustella vanhempiensa kanssa valokuvista ja kuinka he kuvailevat ja kommentoivat kuvissa olevaa nuorta. Vanhemman ja nuoren vuorovaikutus ja yhdessä tekeminen toisi vahvuutta nuoren ja vanhemman väliseen suhteeseen. Ammattialal-

leni ”Minun kuvani” tuo käytännönläheisen ja helposti omaksuttavan työmallin tehdä asiakastyötä joka soveltuu mielestäni erilaisille asiakasryhmille.

Oma rooli ohjaajana ja prosessin toteuttajana oli yksipuolinen mutta projektin vastaavana, oma henkilökohtainen läsnäolo kaikissa projektin vaiheissa oli ehdoton projektin aikana tekemäni dokumentoinnin vuoksi. Seuraavan projektin aikana olisi hyvä jakaa sen eri vaiheita työtiimin ohjaajien kesken. Työtehtävien jakaminen toisi prosessiin moni ammatillista näkemystä ja rakennetta.

Mediakasvatuksen osuus Lastenkaaren tulevaisuuden toiminnanmuotona mielestäni olisi yksi vastaus nyky-yhteiskunnan haasteisiin. Koululla ja kodilla ei välttämättä ole resursseja vastata nuoren mediaa liittyvissä kysymyksissä. Tämä tuo mielestäni haasteen muille lasten ja nuorten kanssa toimiville tahoille. Tähän mielestäni toimintamme tulisi tulla vastaamaan, olemalla yksi osa verkostoa, jossa nuoret saisivat toimia ohjatusti ja turvallisesti median kanssa. Kotilainen & Rantala (2008, 64) muistuttavat että mediakulttuuri ei ole ainoastaan väline nuorisotyössä, vaan se rakentaa sosiaalisia tiloja, jossa nuoret rakentavat omaa identiteettiään. Kehittämisprosessi oli henkilökohtaisesti mielenkiintoinen oppimisen ja kohtaamisten matka, joten lopetan työni Savolaisen (2009, 227) sanoihin:

”Ainoa mitä meillä on toistemme tavoittamiseen, on kuuntelemisen, eläytymisen ja näkemisen lahja”

LÄHTEET

Aarnos, Eila 2015. Kouluun lapsia tutkimaan: Havainnointi, haastattelu ja dokumentointi. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimus metodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus. 4. uudistettu ja täydennetty painos.

Anttonen Erja 2011. Yhteisötaide eri-ikäisten kohtaamisessa: Löytäjä saa pitää. Teoksessa Lundblom, Pia & Herranen, Jatta (toim) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: HUMAK

Aro, Marika 2007. ”Mannapuuroa ja mansikkaa –juuri oikeanlaista diakoniaa”. Lastenkaaren toiminnan sosiaalinen merkitys lasten ja nuorten kokemana. Lohja: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Danska-Honkala, Katja & Poteri, Martti 2011. Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. Teoksessa Lundblom, Pia & Herranen, Jatta (toim) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: HUMAK

Dey, Ian. 1993. Quality data analysis. A user-friendly guide for social scientists. London: Routledge. Viitattu 17.9.2015.

http://www.classmatandread.net/class/785wk3/Qualitative_data_analysis.pdf

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Grönfors, Martti 2015. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimus metodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus. 4. uudistettu ja täydennetty painos.

Harju, Virpi 2009. Lapsi linssin takana-valokuvaus lastensuojelun työvälineenä. Teoksessa Hakola, Ulla, Mannermaa, Lauri, Koffert, Tarja. & Koulu, Leena. 2009. Valokuvan terapeuttinen voima.2.p. Helsinki: Duodecim

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sjavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Heikkilä, Jorma & Heikkilä, Kristiina. 2005. Voimaantumisen työyhteisön haasteena. Porvoo. WSOY.

Helsingin Diakonissalaitos 2014. Vuosikertomus 2014. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitos.

Helsingin Diakonissalaitos 2015, Helsinki. Viitattu 10.10.2015.

<https://www.hdl.fi/fi/>

Hentinen, Hanna 2009. Valokuva terapeutin työvälineenä. Teoksessa Hakola, Ulla, Mannermaa, Lauri, Koffert, Tarja. & Koulu, Leena. 2009. Valokuvan terapeuttinen voima.2.p. Helsinki:Duodecim

Herkman, Juha 2007. Kriittinen mediakasvatus, Helsinki: Vastapaino

Huttunen, Matti O, 2009. Lukijalle. Teoksessa Hakola, Ulla, Mannermaa, Lauri, Koffert, Tarja & Koulu, Tarja.2009. Valokuvan terapeuttinen voima. 2.p. Helsinki: Duodecim.

Karvinen, Markus 2015. Selvitys avustusten käyttämisestä. Helsingin Diakonissalaitos, Lapsi- ja perhetyö. Lastenkaari 2015.

Kiviniemi, Kari 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa: Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä : PS-kustannus.

Kotilainen, Sirkku. Mediakulttuuri nuorisotyössä 2007. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76.

Kotilainen, Sirkku ,Hankala, Mari & Kivikuru, Ullamaija (toim.) 1999 : Mediakasvatus. Helsinki: Edita

Kotilainen, Sirkku & Rantala, Leena.2008. Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus. Nuorisotutkimusverkosto.

Korhonen, Pia 2010. Median asettamia haasteita pienten lasten hyvinvoinnille. Teoksessa Meriranta, Marjo (toim). Mediakasvatuksen käsikirja. EU: UNIpress

Korhonen, Teemu 2014. Lapset median kuluttajista median käyttäjiksi. Julkaisussa : Kuvien tarinat-artikkeleita ja tehtäviä lapsen oikeuksien näkökulmasta, Plan Suomi Säätiö: Lönnberg Print&Promo:Helsinki

Kuure, Tapio 2015. Sosiaalisen vahvistamisen määrittely ja asema nuorten hyvinvoinnin palvelujärjestelmässä. Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan tuloksia. Valtakunnallinen työpajajyhdistys ry.

Kuusela, Anna-Maija 2009. "Vähän kuin enkelit ois hukassa": Valokuva sosiaalisen vahvistamisen välineenä. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Kynäslahti, Reijo, Kupiainen, Reijo & Lehtonen, Miika (toim) 2007. Näkökulmia mediakasvatukseen: Mediakasvatusseura

Lampi, Marja 18.11.2004. Urban –yhteisöaloiteanomus. Helsingin Diakonissalaitos Hankesuunnitelma dokumentti. 2005.

Lastenkaaren Tyttöjenkaaren nuoret 2015. Haastateltavilla tunnisteet. Haastattelut tehty Toukokuussa 2015. Helsinki. Markus Karvinen

Lundblom, Pia & Herranen, Jatta (toim) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: HUMAK

Mehtonen, Tuija 2011. Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen. Teoksessa Lundblom, Pia & Herranen, Jatta (toim) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Helsinki: HUMAK

Merilampi, Ritva-Sini 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki: BTJ Finland Oy

Mustonen, Anu 2012. Sosiaalinen media psykologisena kasvuympäristönä. Teoksessa Niemi, Hannele & Sarras, Riitta (toim.). Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mustonen, Anu & Peura, Juuso 2007. Netin kuvagalleriat nuorten elämässä. Helsinki : Mannerheimin Lastensuojeluliitto:

Niinistö, Hanna & Ruhala, Anu 2007. Pienten lasten mediakasvatus. Teoksessa Kynäslahti, Reijo, Kupiainen, Reijo ja Lehtonen, Miika (toim). Näkökulmia mediakasvatukseen. Helsinki: Mediakasvatusseura

Nieminen, Katri & Santanen, Lotta-Julia 2013. Sosiaalinen vahvistaminen avoimessa nuorisotilatyössä. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Nuorisolaki 72/2006. Viitattu 18.10.2015

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Opetus ja kulttuuriministeriö. Viitattu 18.10.2015.

http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/vireilla_nuoriso/nuorisolaki

Pesonen, Tommi Petteri, Helsingin Sanomat 25.6.2015

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV, kvalitatiivisen menetelmien verkko-oppikirja. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja. Tampereen yliopisto.

Savolainen, Miina. 2008. Maailman ihanin tyttö. Helsinki: Blink.

Savolainen, Miina 2009. Voimauttava valokuva. Teoksessa Hakola, Ulla, Mannermaa, Lauri, Koffert, Tarja. & Koulu, Leena. 2009. Valokuvan terapeuttinen voima. 2.p. Helsinki: Duodecim

Savolainen, Miina. 2015. Tieto haettu 10.9.2015.

<http://www.voimauttavavalokuva.net/menetelma.htm>

Seppänen, Janne & Väliaverronen, Esa 2012. Mediayhteiskunta. Tampere: Vastapaino.

Tamminen, Tuula 2012. Muuttaako sosiaalinen media lapsen todellisuudentajua ja moraalikehitystä? Teoksessa: Niemi, Hannele & Sarras, Riitta (toim.). Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tuominen, Suvi & Mustonen, Anu 2007. Digiajan mediataitoja. Teoksessa Kynälahti, Reijo, Kupiainen, Reijo ja Lehtonen, Miika (toim). Näkökulmia mediakasvatukseen. Helsinki: Mediakasvatusseura

LIITTEET

Liite 1

YKSILÖHAASTATTELURUNKO:

1. Kerro omasta kuvastasi?
2. Mitä ajattelet kun katsot kuviasi?
3. Miten koit kuvaushetken?
4. Aiotko laittaa kuvasi esille, näyttää sitä?
5. Miten koit valokuvaprojektin?
6. Oletko kokenut että valokuvaprojekti on vahvistanut kaverisuhteita?
7. Millä tavalla suhtautumisesi on muuttunut valokuvaprojektin aikana ryhmässä olemiseen?
8. Millä tavalla suhtautumisesi on muuttunut valokuviin ja valokuvassa olemiseen?

Liite 2

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimuksen nimi: "Minun kuvani " Valokuva sosiaalisen vahvistamisen välineenä.

Tekijä: Markus Karvinen

Tutkimus: Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma 2013 -2018.

Tutkimusmenetelmät: Valokuvaus, havainnointi, yksilöhaastattelu
Tutkimus tullaan julkaisemaan: Ammattikorkeakoulujen opinnäytetyö julkaisut theseus.fi sekä Helsingin Diakonissalaitoksen internetsivulla.

Minulle on selvitetty yllä mainitun tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Olen myös tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta minulle minkäänlaisia kustannuksia, henkilöllisyyteni jää vain tutkijan tietoon, minua koskevaa aineistoa käytetään vain kyseiseen tutkimukseen ja aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Suostun siihen, että minua haastatellaan, havainnoidaan valokuvaushetken aikana ja haastattelussa keskustellaan valokuvasta ja valokuvaprojektista. Antamani tietoja käytetään kyseisen tutkimuksen tarpeisiin. Voin halutessani keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa ilman, että minun täytyy perustella keskeyttämistäni tai että se vaikuttaa hoitooni.

Päiväys

Tutkittavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 3

Valokuvauslupa

Tyttöjenkaaressa toteutetaan työryhmässä **valokuvausprojekti** Helmi-Toukokuussa 2015, jossa sovelletaan voimauttavan valokuvauksen menetelmää. Valokuvaprojektin tarkoituksena on :

- vahvistaa nuorten itsetuntoa ja luovuutta
- vahvistaa sosiaalisia suhteita
- vahvistaa yksilön vahvuutta ryhmässä.

Nunni itse päättää kuinka hän haluaa itsensä kuvattavan , yksin tai kaverin kanssa. Tyttöjen kanssa yhdessä keskustellaan valokuvista ja yleensä kuvien käytöstä esim. sosiaalisessa mediassa.

Opiskelen työni ohella yhteisöpedagogiksi Humanistisessa ammattikorkeakoulussa ja valokuvausprojekti kuuluu opiskeluni harjoitteluosuuteen. Projektin aineistoa ja valokuvia ilman nimeä tulen mahdollisesti käyttämään harjoitteluraportissani ja opinnäytetyössäni. Tytöt saavat myös haluamansa valokuvan itselleen kotiin.

KUVAUSLUVAN PALAUTUS LASTENKAAREEN ENNEN **10.2.15.** KIITOS!

NUOREN NIMI : _____

1. Osallistuminen VALOKUVAPROJEKTIIN

KYLLÄ / EI

2. Kuvien käyttö ILMAN NIMEÄ harjoitteluraportissa ja opinnäytetyössä

KYLLÄ / EI

YMPYRÖI VALITSEMASI VAIHTOEHTO.

Helsingissä _____ 2015

Huoltajan allekirjoitus: _____

Terveisin: Markus Karvinen & Lastenkaaren väki, puh . 09-77505729 / 050-3621487